

Tisdagen den 10 mars

Kl. 13.00–15.15

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 18 februari justerades.

§ 2 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 12 mars kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2019/20:22 för torsdagen den 20 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från näringsutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:368

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:368 Skydd av utsatta barn
av Johan Hultberg (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 4 mars 2020

Socialdepartementet

Lena Hallengren (S)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:373 Internationellt surrogatmoderskap
av Mikael Eskilandersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 april 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 5 mars 2020

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Framställning

2019/20:RB3 till finansutskottet

Redogörelse

2019/20:ER1 till utrikesutskottet

Motioner

2019/20:3503–3505 till finansutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2019/20:FiU26 Kommunala frågor

2019/20:FiU27 Vissa ytterligare ändringar av placeringsreglerna för
Första–Fjärde AP-fonderna

2019/20:FiU34 Offentlig upphandling

Näringsutskottets betänkanden

2019/20:NU10 Elmarknadsfrågor

2019/20:NU11 Mineralpolitik

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2019/20:SfU15 Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer
som arbetar med forskning eller utveckling

Utbildningsutskottets betänkande

2019/20:UbU10 Övergripande skolfrågor

Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! David Josefsson har frågat justitie- och migrationsministern vilka konkreta åtgärder han i närtid är beredd att vidta för att minska brottsutsattheten hos företagare och deras anställda.

Interpellationen har överlämnats till mig.

David Josefsson lyfter två undersökningar gällande den upplevda oron för brott bland företagare. Både Svenskt Näringslivs företagarpanel och Svensk Handels trygghetspanel visar att alltför många företagare oroar sig för att bli utsatta för brott. Regeringen ser mycket allvarligt på brottslighet som drabbar företagare och har vidtagit en rad åtgärder för att minska brottsligheten och öka tryggheten. Sverige ska vara ett tryggt land att leva och verka i, och det är därför bekymmersamt att företagare känner oro över risken att bli utsatta för brott. Dessbättre ser vi vissa minskningar av brott mot företag. Såväl antalet anmälda butiksrån som antalet inbrottsstöld i butik har minskat kraftigt under de senaste tio åren.

Regeringen genomför just nu en stor satsning på att bekämpa både brotten och brottens orsaker. Regeringen har tagit fram det första nationella brottsförebyggande programmet på 20 år, med gemensamma målsättningar inom alla politikområden. Det är mycket positivt att Polismyndigheten tillsammans med Svensk Handel och aktörer inom dagligvaruhandeln har tagit initiativ till att diskutera hur ökad samverkan mellan polis och näringsliv kan bidra till att minska brottsligheten i utsatta områden.

Vidare har regeringen sedan 2014 tagit initiativ till ett femtiotal straffskärpningar. Bland annat har straffskalorna för flera allvarliga våldsbrott skärpts.

En ny kamerabevakningslag trädde i kraft den 1 augusti 2018. Det medför att de flesta företag numera kan bedriva kamerabevakning utan att behöva ansöka om tillstånd av Datainspektionen. Regeringen avser därtill att återkomma med förslag till en reglering om tillträdesförbud till butik under våren.

Sammantaget stärker regeringen rättsväsendet och skapar bättre förutsättningar att öka tryggheten och bekämpa alla former av brottslighet. Sveriges företagare ska kunna känna sig trygga.

Anf. 2 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Matbutiken som sätter upp fysiska hinder för att ingen ska kunna ramma entrén med en bil, fabriken som får lägga om schemat för att de anställda inte vågar ta sig till och från jobbet sena kvällar och tidiga morgnar, ingenjörer och utvecklare som skakar på huvudet och hänvisar till tryggheten när storbolaget frågar om de vill komma till Sverige och arbeta – det är den verklighet som företag beskriver för mig när jag pratar med dem om hur det är att driva företag i Göteborg och Sverige.

I en undersökning bland Svenskt Näringslivs medlemmar svarade 72 procent att de oroar sig för att brottslighet kan leda till negativa konsekvenser för deras företag. Det är nästan tre av fyra. Av dessa var det 81 procent vars oro hade ökat de senaste två åren. Totalt svarade 62 procent

*Svar på
interpellationer*

att de trodde att deras företags kostnader för brott och brottsförebyggande åtgärder skulle öka de kommande fem åren.

Ingen av de tillfrågade företagen upplevde att oron hade minskat de senaste två åren. Ingen av företagen trodde heller att kostnaderna skulle minska de kommande fem åren.

Otryggheten drabbar våra företags möjligheter att växa och utvecklas. Därmed riskerar också tillväxt och sysselsättning att drabbas. Sverige har hamnat i en situation där otrygghet och brottslighet drabbar inte bara enskilda utan samhället i stort.

Jag misstror inte statsrådets intentioner, fru talman. Jag tror att Ibrahim Baylan verkligen menar vad han säger om att regeringen ser allvarligt på brottslighet och att Sverige ska vara ett tryggt land att leva och verka i. Och inte bara Ibrahim Baylan – jag tror att hela regeringen står bakom de orden, precis som alla politiska partier står bakom. Vi tror alla på rättsstaten och tycker att lag och ordning ska råda. Det vi möjligen är oense om är hur och med vilka medel vi bäst når dit.

Fru talman! Statsrådet anger i sitt svar till mig att regeringen har inlett en dialog med Svensk Handel, att man tagit fram ett nationellt brottsförebyggande program och att man har genomfört en rad straffskärpningar sedan 2014. Gott så, men under samma period har otryggheten ökat markant bland företagare. Effektiviteten och framför allt tillräckligheten i åtgärder-na kan alltså diskuteras. Åtminstone känner sig företagen inte mer trygga i dag än 2014, och inte heller ser de ljus på framtiden.

Och min interpellation rörde inte vilka åtgärder regeringen har vidtagit utan vilka konkreta åtgärder regeringen *ämnar vidta* för att minska brottsutsattheten och öka tryggheten för svenska företag. Låt mig parafrasera en välkänd valslogan från LO: Det är en sak att statsrådet är stolt, men jag hoppas verkligen att han inte är nöjd.

Jag ställer frågan igen: Vilka ytterligare konkreta åtgärder är regeringen beredd att vidta för att minska brottsutsattheten och öka tryggheten för Sveriges företagare?

Anf. 3 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! En liknande debatt hade jag för ett och ett halvt år sedan med justitieministern. Svaren var väl ungefär desamma. Det handlade om vad regeringen hade för mål med att ta fram förslag – 50 åtgärder – och att den ena saken efter den andra skulle träda i kraft.

Nu har till exempel den straffrättsliga åtgärden som beslutades i juli 2017 och möjligheten till kameraövervakning införts. Det är en allvarlig situation när företagare måste lägga mer och mer av sitt företags pengar på att försvara sig mot angrepp på olika sätt. Det kan handla om att man måste sätta upp stängsel, att man utsätts för butiksstölder så att man inte kan ha kvar butiken – ett problem särskilt i bygder som är lite avskids – att man måste skaffa vakthundar eller vad det nu kan vara. Det är väldigt många olika åtgärder som kostar.

55 miljarder angavs som kostnaden för att hålla detta igång. Nu har det ändå gått ett och ett halvt år, och kostnaden har väl knappast minskat utan borde ha ökat i stället.

Som David redan har framhållit drabbas företagen väldigt hårt av detta. Vi ska ju alla leva i samhällen. Det finns också industrier som drabbas hårt

när det etablerar sig kriminella gäng som gör att företagen kanske inte kan verka. Då hotas både jobb och sysselsättning.

Detta är väldigt allvarligt, och jag tror att också ministern ser allvaret i det. Men jag efterlyser effektivitet och åtgärder framåt.

Anf. 4 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag betvivlar inte heller ledamöternas engagemang i frågan. Jag tror att man ska ta den här oron på fullaste allvar. Både hot om brott och detta att man utsätts för brott är en kränkning av en som person och i det här fallet också en ekonomisk belastning för företaget.

Därför behöver man ta det på allvar och vidta åtgärder. Men det är också viktigt, fru talman, att de åtgärderna bygger på ett verkligt skeende, att man vet att det bygger på fakta.

När vi får den här typen av utredningar eller den här typen av mätningar går vi igenom dem ordentligt. I det här fallet hänvisas det till en mätning från Svenskt Näringsliv. Man har vänt sig till 20 000 företag. 12 procent av dem har svarat. När svarsfrekvensen är så låg kan man misstänka att det framför allt är de som har drabbats av detta som svarar. Den här oron ska man naturligtvis ta på fullaste allvar.

Det är mot denna bakgrund, fru talman, som vi har jobbat med och fortsätter att jobba med att se till att det blir fler polisanställda i vårt land. Målet är att anställa 10 000 fler i polisen fram till 2024. Det räcker inte att skärpa lagar – vi har skärpt ett femtiotal – om inte brotten också beivras. Det handlar om att ha poliser och polisanställda som ser till att utreda och som ser till att det går att föra brottsmisstänkta till åtal med åklagare och domstol.

Vi har också infört – och jag tror att vi är överens om att detta är effektivt, särskilt i köpcentrum – möjligheter att sätta upp bevakningskameror. Vi vet att där de har kommit upp har det lett till en lugnare situation och en tryggare miljö också för företagarna.

Vi har sett till att vi har ytterligare möjligheter att lagföra dem som begår dessa brott. Som jag sa är det ett femtiotal lagskärpningar. Vi kommer dessutom under våren att presentera ett förslag som innebär att man kan ha tillträdesförbud i en affär, till exempel, för personer som har begått brott där.

Fru talman! Jag tror att man ska ta detta på allvar och fortsätta jobba med det, men inte utifrån att det sker fler brott i dag än till exempel för tio år sedan, för det gör det inte. Man kan titta på statistiken och jämföra med 2019 – jag ska säga att där är det fortfarande preliminär statistik, men det är ändå en ganska tydlig skillnad. Man kan till exempel ta ett så allvarligt brott som butiksrån med skjutvapen. För tio år sedan, alltså 2010, var 345 sådana brott anmälda i vårt land. Förra året var det preliminärt 114. Det är 114 för många, men det är ändå en markant minskning jämfört med för tio år sedan.

Jag skulle kunna nämna fler brott där vi har den utvecklingen, men jag tror att vi alla ändå förstår vad den ökade oron i grund och botten handlar om. Det handlar om att vi, fru talman, de senaste åren har sett alldeles för många grova brott på våra gator. Vi har sett sprängningar. Vi har sett gäng-uppgörelser som har inneburit att människor har mist livet. Det är klart att det oroar mig som medborgare, men jag tror också att det oroar våra företagare.

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

Det är mot den bakgrunden som regeringen kommer att fortsätta att stärka polisens möjlighet att beivra brott och att skärpa straffen, så att de som åker dit gör det ordentligt. Men det handlar också om möjligheten att förebygga brott, så att vi inte behöver vara med om detta. En del handlar om bevakning. Annat handlar om sociala insatser, så att människor, ofta unga män, hittar en annan väg i livet än brottets.

Anf. 5 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag lyssnar på svaret. Det enda konkreta jag hör, som man säger att man ska göra till våren, är tillträdesförbud i butiker. Det är bra. Det är en orimlig situation att handlare och personal ena dagen ska utsättas för stölder, kanske till och med rån, och att de nästa dag ska se samma gärningsmän gå in i butiken utan att de på något sätt kan ingripa.

Men om tillträdesförbudet är en av få konkreta åtgärder som regeringen tänker presentera inom närtid är det ganska illustrerande för hur regeringen agerar i denna fråga, fru talman. Riksdagen tog ett beslut om ett tillkännagivande om tillträdesförbud redan i mars 2017 – det är tre år sedan. Då reserverade sig Socialdemokraterna och Miljöpartiet mot det. För drygt ett år sedan presenterades en utredning om tillträdesförbud, men sedan dess har egentligen inget konkret hänt.

I en interpellationsdebatt med justitieminister Morgan Johansson i september förra året ställde jag en fråga om när ett skarpt lagförslag skulle kunna komma. Då var justitieministern positiv och svarade att frågan hade hög prioritet. Men en månad senare, i oktober, sågade statsminister Stefan Löfven i stället idén i en intervju med TT. Då kändes ett konkret förslag väldigt långt borta.

Dagen före julafton var det återigen nya besked. Då satte justitieministern ned foten och sa att han tänkte föreslå en lagändring. Det var positivt. Men det är två och en halv månad sedan, fru talman, och vi har fortfarande inget skarpt lagförslag. Nu säger näringsministern i denna debatt att förslag väntar först senare i vår. Då ska man komma ihåg att det är under hot om att riksdagen annars väljer att driva igenom skarp lagstiftning på egen hand.

Fru talman! Det andra som statsrådet tar upp i sitt svar är att vi ser en minskning av vissa anmälda brott mot företag. Det borde vara en glädjande nyhet. Det är det tills man, som sagt, tittar lite mer noggrant i statistiken.

Först och främst: En av de saker som Svensk Handel varnar för i sin trygghetsrapport är att anmälningsbenägenheten bland brottsutsatta företag är låg och på väg ned. Mer än hälften av de som har utsatts för stölder svarar att de inte har anmält. Två av fem som har utsatts för hot eller våld och nästan var tionde som utsatts för inbrott anmäler inte heller.

Sedan kan man prata om butiksrån. Man kan konstatera att minskningen av antalet rån i grunden handlar om teknisk utveckling. För tio år sedan var en väldigt stor del av handeln kontantbaserad. I dag använder man i stort sett bara digitala betalmedel. Samtidigt har handlarna investerat stora pengar i värdeskåp och olika säkerhetssystem som gör att personal helt enkelt inte kan komma åt stöldbegärliga varor och därmed inte heller blir rånade på dessa.

Mest allvarligt är det att titta på statistiken över hur företagare faktiskt ser på brottsutsattheten, som ju är bakgrunden till denna interpellationsdebatt. Jag känner att ministern inte riktigt tar det på allvar. Jag misstror

honom inte när han säger att han ser allvarligt på situationen. Men jag blir förvånad när man säger att man inte riktigt tror på bakgrunden.

Regeringen kanske ser en ljusning vid horisonten, men företagarna gör faktiskt inte det. Det är det som jag försöker poängtera här. Detta riskerar i slutändan att slå mot tillväxt och sysselsättning i hela samhället.

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 6 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Jag tänkte ta upp det som David Josefsson var inne på, nämligen att man inte riktigt tar detta på allvar. Ministern hänvisar till en svarsfrekvens på 12 procent. Det var det svaret jag fick där och då. David Josefsson måste ha en annan summa, eller så är den till och med lägre. Jag känner att det finns en uppgivenhet inför att man inte kommer någonstans med frågorna. Man sliter i vardagen för att få det att fungera.

Då undrar jag: På vilket sätt tar sig regeringen an detta? Är det ett mörkertal? Hur ser det ut med tanke på brottsligheten som finns i landet? Vi är alla ute och besöker företagen. Jag var i en affär i Borlänge, i ett område som Svensk Handel lyfter upp som ett av de tuffaste och mest drabbade. Jag har sedan fortsatt till andra svenska kommuner och varit ute och lyssnat. När man pratar med berörda hör man att detta är ett jättestort problem.

Vad säger svarsfrekvensen, och hur ser det egentligen ut när man frågar? Det finns väldigt mycket uppgivenhet som gör att man till sist inte anmäler. Det är en väldigt farlig väg framåt. Jobb, tillväxt och allting måste fungera.

Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Om detta är vi helt överens. Det måste fungera. Men de åtgärder man vidtar måste också bygga på fakta, forskning och beprövad erfarenhet. Att bara utgå från anekdotiska händelser, som ledamöterna nu gör, tror jag är farligt. De kan ibland vara ett uttryck för en större trend. Den större trenden i detta sammanhang är att det finns en oro bland företagarna i vårt samhälle för en ökad brottslighet, och det tror jag hänger väldigt tätt samman med en del av den grova brottslighet som vi har sett de senaste åren och som vi inte bara bör ta på fullaste allvar utan också bör bekämpa med samhällets alla medel. De politiska medlen handlar om att se till att det blir fler poliser och polisanställda så att de brott som sker kan beivras.

Det har skett de senaste åren, och det kommer att fortsätta ske denna vår, denna höst, nästa år och året därefter. Vi ska absolut inte ge upp mot dem som tror att det finns en framgång i att kunna gena i vårt samhälle genom att begå brott, oavsett om det är stöld eller grova brott i form av skjutningar.

Vi ska också se till att polisen får de verktyg de behöver för att kunna följa upp det här. Precis som vi hörde tidigare vet vi att även om tekniken har gått framåt till exempel i butikerna har den också gått framåt hos brottslingarna. Vi vet att man alltmer använder sig av krypterade sätt att kommunicera med varandra, och därför har det varit viktigt för regeringen att få på plats möjligheten att göra hemlig dataavläsning också när det gäller krypterade meddelanden.

Vi har infört ett femtiotal straffskärpningar. Inte allt men det mesta har börjat verka, och det är klart att också det har påverkan. Ta till exempel väpnade rån. Om du i dag blir påkommen med ett vapen på dig är det helt

andra straff än vad det var till exempel när vi hade en moderatledd regering i vårt land.

Om detta är vi i dag överens, och det är bra. Det är en skarp signal till brottslingarna. Nu ska vi fullfölja arbetet. Det finns förslag i ett 34-punktsprogram som just handlar om påföljd för unga utifrån att vi har sett att brotten kryper nedåt i åldrarna. Detta program kommer vi undan för undan att leverera i form av propositioner till riksdagen.

Fru talman! Jag kan, liksom riksdagsledamoten nu gör, säkert också ha uttryckt en frustration över att regeringen inte var snabbare när jag satt i opposition i åtta år. Varför måste det ta sådan tid? Skillnaden är naturligtvis att riksdagen är fri att ta vilka beslut riksdagen vill. Riksdagen är folkets företrädare och det högsta beslutande organet vi har i vårt land.

Regeringen måste dock följa de beredningsregler som finns i konstitutionen till exempel när det gäller det tillträdesförbud som vi pratar om. David Josefsson är väl medveten om att vi har presenterat en lagrådsremiss som ska behandlas i laga ordning innan vi kan leverera en proposition till riksdagen. Så fungerar det.

Fru talman! Vi ska naturligtvis ta oron och brotten på allvar, men när vi utformar vår politik måste den baseras på fakta och på forskning och beprövad erfarenhet så att vi också gör verkningfulla saker. Så får vi ned brottsligheten och därmed också oron för att drabbas av brott.

Att försöka basera politik på en känsla kan fungera för att ta partipolitiska poäng i stunden. Men i längden kan det till och med vara farligt om man inte gör rätt saker för att se till att företagen i vårt land och folket är tryggare.

Anf. 8 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Vi har alltså handlare som får fundera över hur man bygger en matbutik så att den inte kan ramas av en bil och anställda som inte kan röra sig tryggt och säkert på väg till sina arbetsplatser, trots att arbetsplatsen är en vanlig fabrik i ett vanligt industriområde. Nyckelkompetens väljer att inte flytta hit, eftersom mediernas rapporter om Sverige domineras av bombdåd och skjutningar. Bombdåd sker överallt – från Volvos personalparkering på Hisingen till porten i vanliga bostadshus eller som i natt, mot ett kafé i Vasastan här i Stockholm.

Man kan kalla det för anekdoter. Eller så kan man välja att inse att situationen faktiskt är allvarlig och att det krävs kraftfulla åtgärder för att bryta våldsspiralen och återställa förtroendet för rättsstaten.

För mig som moderat handlar det om att kraftfullt bygga upp poliskåren, bygga ut polisutbildningen och höja lönerna, återanställa poliser som slutat och komplettera med ordningsvakter. Det handlar även om att ge polisen och näringsidkare verktyg att enklare byta information kring misstänkta gärningsmän, att stärka Tullverkets befogenhet att söka efter stöldgods som tas ut ur landet och att ge polisen fler verktyg att arbeta mot systematisk brottslighet. Det handlar också om att skärpa straffen genom att slopa dagens form av mängdrabatt, införa tillträdesförbud till butiker och göra det enklare att utvisa yrkeskriminella.

Jag misstror inte statsrådets goda intentioner, fru talman, men jag efterlyser fler konkreta åtgärder. Annars kommer otrygghet och brottsutsatthet att slå hårt också mot tillväxt och sysselsättning. Det är inte jag som är frustrerad utan Sveriges företagare.

Med detta vill jag tacka för en bra debatt i ett väldigt viktigt ämne.

Prot. 2019/20:84
10 mars

Anf. 9 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi ska ta det på allvar, och vi ska bekämpa det med effektiva medel. Jag förstår naturligtvis att det tillhör det politiska spelet mellan opposition och regering att säga att det inte görs tillräckligt, och så ska regeringen säga att jo, det gör det.

Jag tillhör dem som tror att man aldrig kan säga att vi gör tillräckligt. Samhället förändras nämligen ständigt, och så fort man tror att nu har vi gjort det här och nu kommer det att fungera väl dyker det upp nya utvecklingar – ibland ny teknik, ibland innovationer inom brottsligheten – som gör att man måste se till att fortsätta att hålla fokus.

Det är mot den bakgrunden som regeringen har vidtagit fler åtgärder än någon annan regering någonsin har gjort. Jag gläder mig åt att David Josefsson påpekar att vi behöver fler som utbildar sig till poliser. Nu utbildar vi fler, betydligt fler än när Moderaterna ledde regeringen.

Jag gläder mig när David Josefsson säger att vi behöver fler verktyg i form av datalagring, möjlighet att dela information och inte minst möjlighet att bevaka med både vakter och kameror. De möjligheterna ökar kraftfullt jämfört med hur det var tidigare.

Kommer det att räcka? Jag tror att man ständigt måste fortsätta att jobba med detta och se till att inte bara fånga upp den brottslighet som sker i dag utan också fundera på hur vi kan förebygga morgondagens brottslighet. Hur kommer den att se ut? Vi vet att det sker förändringar också där.

Fru talman! Vi tar detta på allvar. Detta är ett område där regeringen under sina fem år har haft stort fokus både på att ta fram nya verktyg och fler poliser och på hårdare straff. Vi kommer att fortsätta att fokusera på detta, för vi får aldrig vika oss för den som tror att det ligger framgång i att förnedra sina medmänniskor. Så ska det aldrig vara i vårt samhälle.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:344 om Postnords upphandling av transporter

Anf. 10 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att statliga bolag upphandlar transporter som följer gällande regelverk.

Jag utgår från att bolag med statligt ägande följer lagar och regler. Därutöver ska bolag med statligt ägande agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sådant sätt att de åtnjuter offentligt förtroende. För staten som ägare är det av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för en sund och säker arbetsmiljö samt goda och anständiga arbetsvillkor. Det är utgångspunkten i regeringens bolagsstyrning och något som regeringen löpande följer upp i dialog med de statliga bolagen.

Regeringen har därutöver den 27 februari beslutat om en ny ägarpolicy för bolag med statligt ägande, där det framgår att bolagen ska ställa krav

på arbetsrättsliga villkor hos leverantörer och underleverantörer. Som förvaltare av en av Sveriges största bolagsportföljer ska vi agera med gott exempel.

Med detta sagt noterar jag att det rapporteras om otillåten cabotageträfik, något som jag ser mycket allvarligt på. Näringsdepartementet har därför kallat Postnords ledning till ett särskilt möte om vilka åtgärder som ledningen i bolaget vidtar vad gäller ordning och reda i leverantörskedjan.

Anf. 11 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Ibrahim Baylan! Jag noterar i det sista stycket i svaret med glädje att Postnord kallas till Näringsdepartementet för att förklara den situation som råder.

Vi hörde i den tidigare interpellationsdebatten om problemen med kriminalitet och hur handlarna upplever sin situation. Om man ska utveckla resonemanget lite grann kring otillåten cabotageträfik och problemet kring det kan kriminalitet ta sig olika uttryck och se ut på olika sätt.

Jag har under flera år kämpat med ett problem som Sveriges åkerier har råkat ut för, och det är den otillåtna cabotageträfiken. Det är en form av kriminell verksamhet som slår ut seriösa transportföretag och inte bara svenska sådana utan även utländska. Denna verksamhet styrs ofta av kriminella nätverk som opererar på vägarna. De företag som nyttjar den typen av transporter sponsrar indirekt kriminell verksamhet i och med att de försörjer nätverken med pengar.

En brottsling i den traditionella meningen har en mask för ansiktet – man tänker på Björnligan i Ankeborg. Det är väl så många i sin föreställningsvärld ser brottslingar, men brottslingar i dag har tagit en annan skepnad. De är oftast välklädda och vältaliga och för sig i de fina salongerna, men de har en bakomliggande agenda. Det är ett jättebekymmer, och här måste man sätta in alla resurser som finns för att komma åt brottsligheten.

Därför blir det än mer anmärkningsvärt när staten är en aktör som faktiskt nyttjar den typen av verksamhet. Det är inte så länge sedan vi stod här och debatterade frågan. Då sa statsrådet att det var viktigt för staten att agera föredömligt i verksamheten och inte nyttja oseriösa företag. Jag är helt övertygad om att statsrådet har den viljan att komma åt frågan, men det blir samtidigt motsägelsefullt när man bara en vecka efter debatten läser en tidningsartikel där det framgår att Postnord återigen nyttjar företag som inte följer regelverket. På det viset är staten med och finansierar kriminell verksamhet.

Jag säger inte att Postnord är kriminellt, men man nyttjar företag som i stor utsträckning styrs av kriminella nätverk. Eftersom man inte städar i sina leverantörsled förekommer den typen av verksamhet i princip på gårdsplanen. Jag hoppas innerligt att det möte som ska ske på Näringsdepartementet också leder till en klar förbättring av Postnords upphandling av transporter.

Anf. 12 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ja, vi ska föregå med gott exempel. Brottslighet är det yttersta uttrycket för något som inte är ett gott exempel utan är ett dåligt exempel. Numera är det tyvärr inte Ankeborg vi pratar om, utan det är ibland fråga om avancerad brottslighet. Den går över landsgränser, och

den innebär att man försöker gena och inte håller sig till lagar, regler och sjysta villkor för våra löntagare – det vi vill ha i vårt land.

Fru talman! Det är mot den bakgrunden som vi inte bara för en dialog med de statliga bolagen om att föregå med gott exempel utan nu också har fattat beslut om att skärpa regelverket i form av statens ägarpolicy. I nästa steg kommer staten som ägare att på bolagsstämmorna driva att detta också går in i bolagsordningen. Det är inte något frivilligt arbete. Inte för att jag betvivlar viljan eller uppsåtet vare sig hos Postnord eller hos de andra statliga bolagen, men det ska tydliggöras ytterligare. Det är inte bara fråga om brottslighet – det är naturligtvis allvarligt – utan det ska också vara allmänt sjysta villkor i upphandlingen av varor och tjänster såväl hos leverantörer som längre ned i kedjan hos underleverantörer. Där har det också varit problem tidigare.

Fru talman! Thomas Morell är mycket engagerad i frågorna. Jag delar uppfattningen att det gäller att hela tiden se upp. Jag sa i den tidigare debatten att även om man vid ett visst tillfälle tycker sig ha kontroll och ser att saker och ting går bra är det viktigt att följa upp detta. Det är mot den bakgrunden vi har fört och fortsätter att kontinuerligt föra en dialog med de statliga bolagen och Postnord – det har funnits problem här – och i de fall det inte fungerar helt enkelt upphandlar nytt. Det kan inte vara så att vi med våra skattemedel eller med vårt gemensamma ägande i de statliga bolagen bidrar till brottsligheten eller till att svenska löntagare utsätts för osjysta villkor.

Det råder inga tvivel om detta. Det gläder mig dessutom att det finns en bred samsyn. För att ytterligare understryka detta skärpte regeringen för två veckor sedan, den 27 februari, ägarpolicyen ytterligare. Nu ska denna också in i bolagsordningen och tas upp på bolagsstämmorna så att det är tydligt i fråga om lagar och brottslighet samt i fråga om att agera sjyst, det vill säga att upphandlingen i de statliga bolagen ska bidra till att löntagare i Sverige har kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor. Vi ska inte bidra till osjyst konkurrens.

Anf. 13 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Den sista meningen var jätte viktig, nämligen att man ska föregå med gott exempel.

Staten har en oerhört viktig roll, nämligen att föregå med gott exempel. Om staten inte följer regelverket, och det inte får konsekvenser rent straffrättsligt, ger man grönt ljus för andra som tummar på regelverket. Det är en oerhört allvarlig utveckling.

Det som hände strax efter den förra interpellationsdebatten var att polisen arrangerade en särskild vecka i Helsingborg. Ni vet att trafikpolisen i Helsingborg är oerhört effektiv när det gäller att komma åt dem som fuskar inom transportnäringen. Under denna vecka tog man elva otillåtna cabotage. Det är ganska mycket med tanke på att det inte är så många tjänstemän som står ute på vägen och jobbar samt att det tar lång tid i anspråk att avrapportera ett ärende.

Jag ska läsa vad det stod i en tidningsartikel i samband med veckan, vilket fick mig att skriva den interpellation som vi debatterar just nu: "Under en av trafikpolisens fortbildningsinsatser hade fyra trafikpoliser och lika många bilinspektörer mobiliserat sig på Flåssmyrs kontrollplats (E4) vid Skånes Fagerhult. Redan tidigt på förmiddagen hade man ertappat ett

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

åkeri med att köra otillåtet cabotage. Ett par timmar senare var det dags igen – när ett av Postnords ekipage rullar in på 'arenan'."

Det var den här artikeln som fick mig att skriva interpellationen.

Under den veckan fann man elva otillåtna cabotage.

I artikeln framgår vidare: "Dagen började med att ett av de allra första ekipagen som vinkades in kunde konstateras köra otillåtet cabotage. Dragbilen är hemmahörande i Estland. Några timmar senare var det dags för nästa. Det blå kapellet bakom den rumänske dragbilen bär en vit, välkänd logotyp – Postnord."

Det är allvarligt när Postnords logga – det är vårt gemensamma bolag; staten är ägare – figurerar i sådan verksamhet. Det stör mig mycket.

Jag har själv stått på vägar i tolv år och kontrollerat den yrkesmässiga trafiken, och jag har sett alla varianter på att bryta mot regelverken. När åtta personer under en vecka fångar in elva otillåtna cabotage, däribland ett av statens bolag, förstår man hur omfattande verksamheten är.

Statsrådet pratar om att polisen ska få ökade resurser. Det är helt rätt. Och man måste få ut mer personal på vägen. Hur det än är har den kriminella verksamheten sin grund i att förflytta sig själv eller gods ute på vägen. För att skapa oreda i de kriminellas verksamhet måste det finnas tjänstemän på vägen som aktivt och intensivt jobbar för att begränsa svängrummet för de kriminella. De har vuxit ohämmat inom transportnäringen under de senaste åren. Det är därför vi ser den här omfattningen av otillåtet cabotage. I detta finns annat; man smugglar vapen, narkotika och stöldgods in i och ut ur landet.

Det finns mycket som förgrenar sig in i verksamheten, och det är synd att staten har varit en aktör som har försörjt den verksamheten.

Anf. 14 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag blir också störd när jag läser om sådant. Det första jag gör när jag läser om det är att ta reda på om det har hänt. Är det ett lagbrott har vi en särskild ordning för det. Det ska utredas av polis, och är det av den karaktären att det ska föras till åtal finns det en särskild ordning för det.

När det är ett statligt bolag som – utan uppsåt men ändå – hamnar i ett läge där man bidrar till att det sker ett brott eller för den delen bidrar till att svenska löntagares villkor försämrats, då blir jag inte bara störd. Jag får också energi till att försöka få en annan ordning i detta genom att se till att regelverket är tydligt och att förväntningarna på vad våra gemensamma bolag ska göra är tydliga.

Om det ändå sker – ingen av oss är ju perfekt; det kan ändå ske – tror jag att det är viktigt att hela tiden hålla kvar blicken och inte tro att nu har vi vidtagit alla åtgärder, nu kommer aldrig någonting mer att ske, utan vara på det som en hök. Ja, jag blir också störd när jag läser om sådana saker.

Sedan är det ju så, fru talman, att utöver de statliga transporterna är detta en bransch som vi vet har haft många problem. Det har inte varit tillräckligt reglerat därför att det sker över landsgränser, och det regleras huvudsakligen av ett EU-regelverk som inte varit tillräckligt bra.

Det är mot den bakgrunden min kollega Tomas Eneroth har drivit på för starkare regler. Det är mot den bakgrunden vi inte nöjt oss med enbart starkare regler utan också tagit fram verktyg för sanktionsavgifter av olika slag och möjligheten att klampa bilar så att man inte kan strunta i sank-

tionsavgiften och fortsätta. Vi har sett till att det har utbildats ytterligare 400 poliser och bilinspektörer för att förbättra kontrollerna av dessa tunga fordon.

Det behövs alltså ett tydligt regelverk, och där är det fortfarande inte tillräckligt bra. Det är därför regeringen kämpar för att vi ska ha tydliga regler inom Europeiska unionen och här hemma och verktyg för att kunna beivra sådant. Vi ska ha poliser till att fånga dem som ägnar sig åt den organiserade brottslighet som Thomas Morell talar om.

Därutöver, fru talman, ska det aldrig råda något tvivel. Även om det av och till uppdagas att inte alla sköter sig perfekt ska det aldrig råda något tvivel om vilka förväntningar vi har på våra gemensamma bolag, oavsett om de är helägda eller delägda som i fallet Postnord med danska staten.

Att man ska följa lagar och regler tycker jag är ett minimum; det behöver inte ens sägas. Man ska därutöver bidra till sjysta villkor och sjyst konkurrens så att de som vinner en upphandling som leverantörer eller underleverantörer gör det därför att de är duktiga, inte därför att de genar runt lagar eller runt löntagarnas villkor i form av löner och arbetstider med mera. Så ska vi inte ha det. Det har funnits sådana exempel. Vi måste fortsätta jobba ihärdigt för att bli av med detta i vårt land.

Anf. 15 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Ja, det är viktigt att de statliga bolagen föregår med gott exempel. Men på det sätt det har varit och vi kunnat läsa om i tidningarna är det någon seriös företagare som har förlorat ett transportuppdrag därför att Postnord har valt att köpa transporterna av någon annan, mindre nogräknad transportör. Det är det som är kärnan i diskussionen vi har i dag – att staten aktivt har varit med och så att säga slagit undan benen på dem som är seriösa företagare.

Jag hoppas innerligt att vi kommer att se en förändring framöver. Jag stöder mig på det sista stycket av statsrådets svar – att Näringsdepartementet har kallat upp Postnords ledning för ett samtal. Jag hoppas att vi ska slippa läsa artiklar om att Postnord och för övrigt även andra statliga bolag figurerar i dessa sammanhang. Jag hoppas att de följer lagar och regler och säkerställer att det är sjysta transporter de upphandlar. Det är jätteviktigt, för staten är som sagt ett föredöme och måste leva upp till detta. Annars ger man klartecken för mindre nogräknade aktörer.

Därmed vill jag tacka för en god debatt.

Anf. 16 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag vill tacka Thomas Morell för en bra diskussion om en angelägen fråga, nämligen hur vi ska se till att använda våra gemensamma bolag så att de föregår med gott exempel inte bara i den verksamhet de själva bedriver utan också när de upphandlar från leverantörer och underleverantörer.

Regeringen har ganska nyligen presenterat ett förslag och fattat beslut om att skärpa regelverket ytterligare. Det handlar inte bara om något så självklart som att man ska följa lagar och regler utan också om att man ska ställa krav på dem man upphandlar av att de behandlar sina anställda sjyst via kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor.

Detta, fru talman, därför att vi tyvärr lever i en tid när en del försöker gena, ekonomiskt och ibland till och med brottsligt. Det ska vi verkligen

beivra genom att ha tydliga lagar och fler poliser som gör att de som försöker gena kan åka dit och kanske också åtalas och få sitt straff.

Därutöver, fru talman, ska vi ha bolag som bidrar till att svenska villkor och löner gäller i vårt land och är sjysta för alla löntagare. Dessa bolag ska inte genom upphandling bidra till att den principen åsidosätts. Det kommer jag som näringsminister aldrig att köpa. Oavsett om det handlar om Postnord eller något annat bolag kommer jag att fortsätta driva det arbetet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:360 om regeringens hantering av Postnord

Anf. 17 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har frågat mig om jag bedömer att det nu kommer att krävas skattepengar för att bekosta omställningen i Postnord, om det kommer att behövas ägartillskott för att undvika en konkurs och i så fall hur mycket pengar samt hur jag avser att ge Postnord rimliga förutsättningar att klara sin ekonomi.

Postnord befinner sig på en förändringsresa och är långt från målet. Som ägare har vi varit tydliga med att bolaget behöver åtnjuta allmänhetens förtroende och att hela Sverige ska kunna lita på leveranser från Postnord.

Det är känt att Postnord haft problem sedan sammanslagningen av Post Danmark A/S och Posten AB och att det finns ett omställningsbehov till följd av digitaliseringens påverkan på postmarknaden.

Jag kan konstatera att EU:s postdirektiv möjliggör offentlig finansiering av samhällsomfattande posttjänster. Mot bakgrund av utvecklingen på postmarknaden och för att säkerställa en god och hållbar posttjänst i hela landet har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning inom postområdet. Vi avser att återkomma med detaljerna så snart direktiven är färdiga.

Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Människor och företag ska kunna lita på att vi har en fungerande post i Sverige.

Postnord har ett antal problem. Ett är fallande brevvolymer. Ett annat är kvalitetsproblem i utdelningen. Mycket av detta kommer sig av en visserligen önskad utveckling mot digitalisering av samhället som pågått länge med fallande brevvolymer som följd.

Precis före jul vittnade Postnord om allvarliga problem i sin verksamhet och sin ekonomi. Då valde näringsutskottet att kalla bolaget i fråga och de två postministrarna Ibrahim Baylan och Anders Ygeman till utskottet.

Det kom några tydliga besked där. Postnord – jag återkommer till det – var rätt tydliga med vad de menar krävs i form av en ny postlag eller postförordning och kanske ekonomiska tillskott från skattebetalarna.

Det kom inte lika tydliga besked, tycker jag, från de ansvariga statsråden. Det är därför jag har ställt tre frågor till näringsministern: Kommer det att krävas skattepengar för att finansiera omställningen i bolaget? Kommer

det att krävas skattepengar för aktieägartillskott? Vilka regulatoriska förändringar måste ske?

Jag kan konstatera, fru talman, att Ibrahim Baylan har svarat förtjänstfullt men kanske inte på de tre frågor jag ställde.

Utgångspunkten här är ju att vi ska ha en fungerande postverksamhet. Vi kan blicka tillbaka några år och konstatera att Postnord hade problem även då. Det var mycket som hände efter att svenska och danska posten gick samman för ungefär tio år sedan. Digitaliseringen kom att gå mycket fortare än vad snart sagt varje bedömare då trodde, och man kunde inte hänga med i den typen av omställning som krävdes i bolaget. Det gjorde att det krävdes stora tillskott under föregående mandatperiod.

Från Moderaterna var vi tydliga med att vi såg ägartillskottet 2017 som just en engångsföreteelse. Vi var tydliga med att bolaget i fråga, Postnord, måste göra sin hemläxa i termer av omställning och utveckling, så att man inte behövde gå till ägaren igen. Vi var också tydliga med att regeringen måste ta sitt ansvar för att styra bolaget bättre.

Det här var 2017, och nu står vi här igen.

Postnord är alltså inte konkursmässigt, och jag tycker att man ska vara tydlig med att säga det. Däremot har de stora utmaningar vad gäller både verksamhet och ekonomi. De har varit tydliga både publikt till medierna och till näringsutskottet med att det kommer att krävas pengar för att finansiera deras omställning, som de inte klarar själva. De utesluter inte att det kan krävas aktieägartillskott. De är tydliga med att man behöver utveckla de regler som finns, alltså postlag och postförordning, och de menar att de behöver få bättre förutsättningar. Allt detta sammantaget är för att företag och hushåll ska kunna ha en fungerande postverksamhet som vi kan lita på.

Det är därför, fru talman, som jag har valt att ställa ett antal frågor till statsrådet.

Den första handlar om att bekosta en omställning. I sitt svar konstaterar näringsministern att EU säger att man får bekosta omställning, och så är det ju. Men nu var alltså frågan: Anser regeringen att det finns ett behov av att använda skattepengar för att finansiera omställning i Postnord, och i så fall hur mycket?

Den andra frågan gäller ett aktieägartillskott. Jag noterar att jag ännu inte har fått frågan besvarad, så jag ställer den igen: Bedömer Ibrahim Baylan att det kan bli skäl för ett nytt aktieägartillskott på samma sätt som för några år sedan?

På den sista frågan antyder Ibrahim Baylan i sitt svar att det kommer att tillsättas en postutredning. Det tror jag är klokt, men då kommer frågan: Vad är det för typ av frågor som regeringen anser att man behöver titta på? Vilka delar i postlag och postförordning, till exempel hur tätt posten ska delas ut, portofrågan och liknande, menar regeringen måste utredas och ändras för att Postnord ska få andra förutsättningar och för att inte skattebetalarna en gång till ska behöva öppna plånboken?

Anf. 19 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Jag tänker titta bakåt i tiden.

Den 12 december 2017 debatterade näringsutskottet kapitaltillskott till Postnord med därefter följande beslut. Bolaget konstaterade att mycket

större omställningar skulle behöva ske. Det hade de sagt redan på sommaren samma år, om inte tidigare.

Moderaterna sa ja till ägartillskottet. Som Lars Hjalmered sa var det då inte så man såg på det framåt, men då började det hända saker och ting. Digitaliseringen var välkänd i Danmark och Sverige. Vi visste att den skulle fortsätta, och det har den gjort.

Det har nu ställts ett antal frågor kring vilka skattemedel som kommer att behövas och på vilket sätt regeringen kommer att ta sig an den här frågan. Svaret från statsrådet är att man tänker tillsätta en utredning, och Lars Hjalmered har efterfrågat vad det är för frågor man ska ställa till den.

Min fråga är: Varför gjorde man inte detta tidigare med anledning av att man visste vilken väg som var inslagen redan när vi tog beslutet i december 2017 om kapitalägartillskott?

Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ledamöterna vill gärna titta bakåt till 2017, och det förstår jag.

Sanningen är, fru talman, att det senaste decenniet har den svenska delen av Postnord i princip gått med vinst. Man har levererat ett överskott i den svenska delen.

Precis som Lars Hjalmered framförde här har man dragits med en del kvalitetsproblem. En del av det paket som vi pratade om 2017 handlade också om att de var tvungna att jobba med kvalitetsproblemen och förtroendet hos allmänheten. Det arbetet pågår. Man har en bättre målpuppfyllelse, men förtroendet hos allmänheten behöver fortsätta att stärkas.

Fru talman! Om man nu har en situation där den svenska posten i princip regelmässigt har gått med plus, varför är vi då i det läge som vi är? Här undviker de två moderata ledamöterna att prata om det som ju är elefanten i rummet, nämligen sammangåendet med danska posten.

Att detta var ett misstag var en diskussion som vi hade redan 2008. Jag var då själv ordförande i trafikutskottet i riksdagen och skrev ett yttrande där vi från Socialdemokraternas sida avrådde från att göra detta. Men man gick vidare trots de farhågor som fanns, inte bara från politiken utan också från Riksrevisionen med flera som tyckte att detta var en dålig idé.

Det har inneburit ganska stora utmaningar för det här bolaget. Ja, grunden är en digitalisering, och det kunde man se redan 2008. Digitaliseringen började inte 2017, men man fortsatte ändå att genomföra en affär som har varit väldigt betungande för detta bolag.

Det var mot den bakgrunden som det 2017 skedde en omförhandling mellan den svenska och den danska staten och mellan den svenska och den danska regeringen för att ge bolaget andra förutsättningar än de som ursprungligen förhandlades fram mellan den moderatledda regeringen och den dåvarande danska regeringen. I detta ingick både omställnings- och kapitaltillskott för att stärka bolaget. Så har man hållit på och jobbat. Digitaliseringen fortsätter, och vi ser ett accelererande fall i brevvolymer. Samtidigt är den andra sidan av digitaliseringen ett ökat antal paket på grund av e-handel och kommersiell handel. Det finns alltså, som det heter, både gungor och karuseller i detta.

Hur ser vi till att det här bolaget kan klara av dessa uppgifter?

Fru talman! För regeringen finns det ett mycket viktigt syfte med det här arbetet, och det är att se till att postgången fungerar i hela vårt land.

Det är en utmaning när brevvolymererna faller väldigt kraftigt. Från ett toppår med 4 miljarder försändelser är vi nu nere under 2 miljarder, och mycket talar för att de kommer att fortsätta att minska. Likväl måste vi hitta ett sätt att göra detta. Mot den bakgrunden tillsätter vi nu en utredning för att modernisera vår postlag så att den blir anpassad till den tid vi lever i.

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att vi gör detta tillsammans, för det här kommer att gälla under väldigt lång tid. Så har Moderaterna eller andra partier synpunkter får de gärna framföra dem.

Ägartillskott är inte aktuellt i dagsläget, för ett sådant gjordes ju 2017. Jag vet att den här diskussionen är föranledd av rubriker i tidningar, men de handlar ju om rapporter som gjordes för flera år sedan. Läget är annorlunda i dag.

Anf. 21 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det är tre huvudfrågor att diskutera i dag. En handlar om hur man ger Postnord rätt förutsättningar vad gäller postlag och liknande. Där ger Ibrahim Baylan beskedet att regeringen ska tillsätta en postutredning, och det har man också sagt tidigare. Jag håller med om att det är klokt att göra det. Jag skulle önska att man kunde ha en tydligare linje från regeringens sida när det gäller vad man avser. Ska det vara varannandags- eller vartredjedagsutdelning? Hur ska man arbeta med portofrågor och en hel del annat? Det är frågor som kan ge en inriktning så att inte bara Postnord utan även konkurrenter vet vad som kommer att gälla framåt.

Ibrahim Baylan nämner både paket och brev, och det är riktigt att paketmarknaden ökar, inte minst för att e-handeln nu ökar. Men det finns en fundamental skillnad, och det är att brevutdelningen är ett samhällsuppdrag eller, om man så vill, ett monopol som innebär ett särskilt samhällsligt eller politiskt ansvar för detta som inte finns på paketmarknaden.

Jag tycker att Postnord har gjort en ordentlig resa. Jag tror att många som har tittat på sina telefoner och sett den app som de har utvecklat ser att det är en välfungerande tjänst som underlättar kommunikationen mellan dem och mig som kund som ska få paketet hem, till exempel.

Det gjordes en större affär för ungefär tio år sedan. Jag har varit tydlig innan och kan vara tydlig igen: Sett i backspegeln var det naturligtvis en utomordentligt dålig affär. Hade man vetat då vad man vet nu hade man inte fullföljt den. Jag var inte delaktig på den tiden och var inte involverad i affären som sådan. Men sant är att den genomfördes, och vi står där vi står.

År 2017 var Postnord på ruinens brant. Det landade i ett särskilt bidrag från de danska skattebetalarna in i posten för att finansiera omställningen men också i att skattebetalare i Danmark och Sverige gjorde ett ägartillskott.

En viktig bit i detta är uppgörelsen mellan Sverige och Danmark, som innebär att om vi får problem med den svenska verksamheten är det svenska skattebetalare som kommer att behöva hosta upp, precis som man fick göra i Danmark.

Näringsministern och Postnord må ha olika uppfattningar, men Postnord har återkommande i näringsutskottet och publikt på andra sätt sagt att man bedömer att man inte kommer att klara detta med egna pengar utan att det kommer att krävas stöd av ägaren för att bekosta omställningen på

grund av digitaliseringen. På svenska betyder det att skattebetalarnas pengar kommer att behövas.

Därav min fråga, fru talman: Delar Ibrahim Baylan denna bedömning? Av svaret att döma gör han inte det utan tycker att det är en tidningsanka.

Det återstår att se. Jag hoppas dock innerligt att Ibrahim Baylan har rätt i detta. Om Ibrahim Baylan har fel kan det potentiellt kosta svenska skattebetalare tiotals eller kanske hundratals miljoner kronor för att finansiera omställningen, om Postnord inte klarar av det på egen hand – och Postnord har ju sagt att man inte utesluter att det kan krävas ägartillskott efter hand.

Det var problem 2017, och det är problem nu.

Jag hoppas innerligt att man kan lösa dem, för både företag och människor ska kunna räkna med en fungerande postverksamhet i hela landet. Jag tror att detta kräver regulatoriska förändringar efter hand men också att man har en beredskap för att styra detta bolag.

År 2017 var vi tydliga med att det var en engångsföreteelse, men tråkigt nog finns det en risk att det inte kommer att vara det.

Anf. 22 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Näringsministern säger att bolaget har gjort en tuff resa. Men det svarar inte på frågan varför man inte gjorde just det jag efterfrågade i mitt förra inlägg: att man redan vid klubbandet av kapitaltillskottet i december 2017, det vill säga för två år och tre månader sedan, tillsatte en utredning om en fungerande postverksamhet framåt. Det svarar inte heller på frågan om vad som har hänt tidigare, vad som händer nu och varför det inte har hänt något när man nu ser hur det utvecklas.

Min fråga återstår alltså: Varför tillsattes inte utredningen tidigare?

Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Låt mig ge Lars Hjalmered en eloge. Jag tror att det är första gången jag hör en företrädare för den regering som genomförde affären mellan svenska och danska posten erkänna att det var ett misstag.

Att det vi ser nu skulle vara något nytt stämmer däremot inte. Redan då fanns dessa farhågor, och redan då ställde politiska partier här i riksdagen, inklusive mitt eget, och Riksrevisionen och andra krav på att det skulle göras en konsekvensutredning innan affären gjordes. Men den moderatledda regeringen valde att strunta i det och genomförde affären.

Många av de ekonomiska problemen i detta bolag kommer sig av stora underskott i den danska verksamheten. Det var mot denna bakgrund som regeringen tillsammans med den danska regeringen slöt ett nytt avtal där den danska staten 2017 gick in med 1,8 miljarder och den svenska med 400 miljoner för att få till omställningen.

Fru talman! Utvecklingen fortsätter, och digitaliseringen kommer att fortsätta i kanske ännu högre hastighet. Mot denna bakgrund behöver vi modernisera vår postlag. I opposition kan man alltid fråga varför det inte har skett tidigare.

Regeringen tillsätter denna utredning med ett huvudsyfte: att garantera Sveriges medborgare oavsett var i landet de bor tillgång till en fungerande postverksamhet.

Moderniseringen ser olika ut i olika länder. Det kan handla om upphandling eller andra former för att det samhällsuppdrag som Lars Hjalme-

red talar om ska fungera. Det är detta vi ser när det gäller den digitalisering vi talar om.

Fru talman! Det kommer att behöva ske en fortsatt omställning. Samtidigt som vi ser att brevvolymer minskar ökar antalet paket och logistikaffärer. Hur kan detta bolags styrelse och ledning steg för steg förändra bolaget så att det också står starkt i framtiden? Detta arbete pågår, och precis som Lars Hjalmered säger pågår det med förnyad kraft. Jag tycker dessutom att det i många stycken går åt rätt håll.

Varför vågar jag säga det när vi har sett de rubriker som Lars Hjalmered hänvisar till och där det till och med står om konkurshot? Jo, jag vågar det efter att ha läst Postnords senaste bokslut från den 30 januari. Rubriken är ”Stark resultatförbättring under året”, det vill säga ekonomin var betydligt bättre förra året än året dessförinnan.

Innebär det att alla utmaningar och problem därmed är lösta? Nej, självklart inte. I en snabbt föränderlig värld och i ett snabbt föränderligt samhälle där digitaliseringen kommer att fortsätta och vi kanske får nya tjänster, nya produkter och ny konkurrens måste vi fortsätta att jobba för att lösa dessa problem.

Är det aktuellt med ett ägartillskott? Nej, något sådant diskuteras inte i dag. Men i en föränderlig värld kan ingen säga att det gäller för all framtid.

Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att ta denna diskussion med näringsministern eftersom både företag och hushåll ska kunna räkna med en fungerande postverksamhet. Det är ju lite grann transporter som är blodomlopp i ekonomin, och Postnord har ju de senaste åren haft en del problem med sin verksamhet och sin ekonomi. Det har varit diskussioner om kvalitet och utdelning.

Bolaget har tagit tag i en del av detta, men för några månader sedan kom det oroande signaler. Det gjordes en postutredning för några år sedan, men då gjordes inte tillräckligt för att ge Postnord och andra rätt förutsättningar.

Det har väckts en del frågor. Kommer det att krävas aktieägartillskott? Kommer det att krävas skattepengar för att finansiera omställningen i bolaget?

Postnord gör bedömningen att det kommer att krävas, men näringsministern och regeringen har en annan uppfattning. Återigen: Jag hoppas att Ibrahim Baylan har rätt så att skattebetalarna i Sverige, till skillnad från de danska, inte ska behöva betala. Det borde kunna fungera på ett annat och bättre sätt.

Jag ser en postlagsutredning framför mig, för det vore klokt att diskutera lagen. Jag skulle önska att näringsministern var tydligare med vad utredningen ska ha för inriktning. Man kan till exempel diskutera hur ofta post ska delas ut, miljökrav och porto. Det skulle vara tydligt mot Postnord och även mot deras konkurrenter.

Vi får se om finansministern behöver öppna plånboken för att rädda Postnord ännu en gång. Jag hoppas innerligt att vi inte landar där, för det var det tydliga löftet 2017 från Ibrahim Baylans företrädare. Jag hoppas att det stannar vid att vi ändå kan ha en fungerande postverksamhet.

På återhörande och tack för denna debatt!

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Detta går i grund och botten ut på att garantera Sveriges hushåll och företag en väl fungerande postgång. Denna infrastruktur måste fungera.

För att den ska kunna göra det också i framtiden kommer saker och ting antagligen att bli annorlunda eftersom samhället och tekniken förändras. Det är mot denna bakgrund vi tillsätter postutredningen.

Även om jag har ansvar för det statliga ägandet, i fallet Postnord det delstatliga, hanteras själva hanteringen inte på Näringsdepartementet, vilket jag tror är klokt. En postlag gäller all form av postverksamhet, inte bara Postnord, och därför är det klokt att det är Anders Ygeman som hanterar denna typ av frågor. Givetvis för vi denna dialog i hela regeringen, men jag tänker på de frågor som handlar om hur en moderniserad postlag ska se ut. Jag tror att den uppdelning vi har i Sverige är ganska klok, där näringsministern ansvarar för det statliga ägandet i exempelvis Vattenfall, Postnord och LKAB men där själva regleringen finns hos andra ministrar.

I många av dessa branscher verkar också andra företag, och jag tror att det är viktigt att de kan känna förtroende för att den minister som hanterar regleringen inte är samma minister som ska hantera de gemensamma företagen. Detta skulle riskera att undergräva tilltron till att de förändringar som sker inte handlar om att snäva in eller snedvrیدا konkurrensen. Det hela ska ske på ett klokt och framåtriktat sätt så att vi kan garantera våra medborgare den post de behöver.

Vi ska se till att Postnord fortsätter att utvecklas och att vi har en modern postlag för framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:297 om en biståndspolitik för jämlikhet

Anf. 26 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Yasmine Posio har frågat mig om jag anser att avräkningar främjar mottagare av bistånd i andra länder och om jag kommer att verka för att OECD-Dac ska ta bort möjligheten att göra avräkningar på bistånd.

I en värld där antalet väpnade konflikter ökar och miljontals människor är på flykt är jag glad att Sverige genom vårt ambitiösa bistånd har möjlighet att hjälpa utsatta personer, såväl på plats i låg- och medelinkomstländer som genom att erbjuda dem en fristad från förföljelse och förtryck i Sverige.

Avräkningar för mottagandet av flyktingar och skyddsbehövande har enligt Dacs regelverk kunnat ingå i biståndet sedan början av 90-talet. Under 2017 underströk Dac att kostnaderna räknas som bistånd på humanitära grunder. Dessutom konstaterade Dac att givarländerna genom mottagandet bidrar till att ekonomiskt avlasta låg- och medelinkomstländer, vilka står värd för de flesta av världens flyktingar. Så ja, jag anser att det är rimligt att hävda att avräkningar, liksom annat bistånd, gynnar personer i låg- och medelinkomstländer och att det regelverk som nu finns är tillfredsställande, särskilt efter de regelförändringar som genomfördes i fjol.

De kostnader inom biståndet som vi har för mottagandet utgör mindre än 5 procent av den totala biståndsramen 2020. De utesluter inte på något sätt att vi använder den övriga biståndsramen, som totalt uppgår till nästan 50 miljarder kronor, för att bland annat fortsätta att ta en ledarroll i det globala arbetet för kvinnors rättigheter och för SRHR. Sveriges SRHR-bistånd har dessutom ökat i absoluta tal sedan 2014 och utgör i dag ca 7 procent av det totala biståndet.

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 27 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Dagens värld är präglad av djupa orättvisor. Klyftorna är stora mellan fattiga och rika länder, mellan fattiga och rika människor och mellan kvinnor och män. Den nya rapporten *Time to care* från hjälporganisationen Oxfam visar att världens 2 153 dollarmiljardärer äger mer än 60 procent av jordens befolkning.

De 22 rikaste männen äger mer än alla kvinnor i Afrika – som om dessa män arbetat och ansträngt sig mer än alla Afrikas kvinnor. Det är dags att krossa myten om att rika människor är rika därför att de har jobbat mer. De är rika därför att systemet är riggat för dem.

Det finns tillräckligt med resurser för att utrota fattigdomen och ge alla människor ett värdigt liv, men i stället för en rättvis fördelning hamnar merparten av världens resurser fortfarande hos de rika. De 2 000 rikaste dollarmiljardärerna fick dagligen 23 miljarder kronor, medan den fattigaste halvans inkomster minskade med 4 miljarder per dag.

Genom Agenda 2030 har Sverige förbundit sig att arbeta för att uppnå alla de globala målen. Detta inkluderar mål 10, att minska ojämlikheten inom och mellan länder. Detta förpliktar till att arbeta för att den del av befolkningen som har lägst inkomster i vårt land successivt ska uppnå och upprätthålla en inkomstillväxt som är högre än det nationella genomsnittet. Det handlar alltså inte enbart om att bidra till att minska ojämlikheten i världen utan även om att ta ansvar för att göra det i Sverige.

Nu ingår det inte i statsrådet Erikssons arbetsuppgift att minska ojämlikheten i Sverige, men däremot ingår statsrådet i en regering som uppenbarligen blundar för mål 10 i Agenda 2030. I stället för att arbeta för minskade klyftor har regeringen infört skattesänkningar som gynnar samhällets rikaste och därmed bidragit till en ökad ojämlikhet i Sverige.

På samma sätt förhåller det sig i utrikespolitiken, då regeringen sätter svenska företags export före mänskliga rättigheter. För varje krona som går till bistånd försvinner mer i skatteflykt. Ändå röstar regeringen inte för lagar som skulle ge bättre insyn och kunna förhindra denna skatteflykt.

Sveriges regering accepterar dessutom handelsavtal som leder till att ojämlikheten mellan fattiga och rika inte bara befasts utan dessutom ökar. Detta har statsrådet Eriksson heller inte huvudansvaret för. Men när det gäller bistånd är Eriksson högst ansvarig, och ändå görs avräkningar på 2,3 miljarder från biståndet till flyktingmottagning. Dessa 2,3 miljarder hade i stället kunnat gå till organisationer som arbetar för att minska ojämlikheten i världen.

Enligt nuvarande bestämmelser medger OECD-Dac avräkningar enligt vissa regler, men att möjligheten finns är inte detsamma som att det är det riktiga att göra, speciellt inte eftersom avräkningarna används som medel att täppa igen bortfallet av intäkter till statsfinanserna bland annat på grund av slopandet av värnskatten.

På statsrådet Erikssons svar låter det som att Sverige inte skulle kunna ta emot flyktingar om inte vi gjorde avräkningar på biståndet, men vi vet alla att så inte är fallet. Bara den slopade värnskatten är 6 miljarder kronor. Dessa 6 miljarder hade kunnat användas till att slopa avräkningarna för mottagande och varför inte till ett additionellt klimatbistånd, som vi faktiskt kom överens om i Parisagendan.

Nej, att som statsrådet Eriksson ställa avräkningarna mot att Sverige inte skulle ta emot flyktingar över huvud taget håller inte om en vill leva upp till åtagandena i Agenda 2030. I stället krävs att regeringen med alla till buds funna medel arbetar för att få bort ojämlikheten. Ett sätt är att ta bort de rikas skattelättnader och i stället se till att 1 procent av bni verkligen går till bistånd.

Anf. 28 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag är stolt över att vara en del av en regering – en av verkligt få i världen – som använder 1 procent av de totala inkomsterna i landet till bistånd till andra delar av världen. Det är en stor satsning som vi gör i Sverige, en solidaritetsgärning som mycket få andra länder kan säga att de ens är i närheten av. Detta tycker jag att man som ledamot i Sveriges riksdag också kan vara stolt över. Vi gör en stark, offensiv och viktig insats, och vi påverkar på så sätt världen till det bättre.

När det gäller jämställdheten, som Yasmine Posio tar upp, har det varit den kanske högst prioriterade frågan de senaste åren för Sveriges regering. När den rödgröna regeringen tillträdde 2014 tog vi beslutet att införa en feministisk utrikespolitik. Detta har under de senaste åren genomsyrat hela utrikesförvaltningen, alla våra ambassader och det internationella arbetet i FN och i multilaterala organisationer där vi verkar och är med och finansierar på olika sätt. Det har gjort stor skillnad i världen. Miljoner kvinnor har överlevt tack vare det. För miljoner kvinnor har vi kunnat förhindra oönskade graviditeter och osäkra aborter. Det är bara ett exempel inom SRHR där detta har gjort en enorm skillnad. Jag tycker vi alla kan vara stolta över att det arbete som vi gör och som vi fortsätter med under denna mandatperiod.

När det gäller avräkningarna går en betydande del av hela biståndet till flyktingar, till flyktingmottagande och till en verksamhet som tyvärr växer över hela världen. Vi har över 70 miljoner flyktingar i världen i dag, och kostnaderna på detta område ökar varje år. Det går till flyktingar som har fördrivits i Syrienkriget, till Jemen och till en rad länder i världen. Det går också till Venezuela, som de senaste åren tyvärr haft en historia av vanstyre som leder till många nya flyktingar.

De flesta av dessa flyktingar hamnar i länder intill konflikterna. En liten del av dem kommer också tillbaka till Sverige. Under den första tiden när dessa flyktingar har kommit till Sverige kan vi använda biståndspengar för finansiering. Det är inte orimligt att det fungerar på det sättet. När det gäller flyktingmottagande i Sverige eller i andra länder anser jag och regeringen att vi kan göra på detta sätt. Men det är viktigt att det inte heller blir enorma summor som tas från biståndet. De senaste åren har denna summa minskat rejält. Och efter de regeländringar som vi gjorde i fjol har vi större kontroll över dessa utgifter, vilket gör att jag kan känna mig tryggare än tidigare i fråga om detta.

Anf. 29 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet är också stolta över målet att 1 procent av bni ska gå till bistånd. Men vi vill också kunna säga att det verkligen sker.

De avgrundsdjupa ojämlikheter som vi ser i världen drabbar främst flickor och kvinnor. Patriarkatet har den effekten att flickor och kvinnor är de största förlorarna, inte bara ekonomiskt och politiskt utan även fysiskt. Miljontals kvinnor och flickor saknar exempelvis tillgång till preventivmedel. Samtidigt beräknas 47 000 kvinnor och flickor årligen dö i samband med osäkra och illegala aborter. Som om det inte räcker används sexuellt våld som ett vapen och en militär strategi i krig och väpnade konflikter. Kvinnor och flickor betalar således med sina liv och sin hälsa för inskränkningarna i rätten till sin kropp, reproduktion och sexualitet. Inskränkningarna i SRHR utgör dessutom ett av de största hindren för ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Utan stora satsningar på SRHR kommer det därför att bli svårt att göra framsteg över huvud taget inom utvecklingspolitiken. Att kvinnor tillåts äga rätten till sin egen kropp är en förutsättning för att få makt över sitt eget liv. Det är en nödvändighet för såväl ett jämställt som ett jämlikt samhälle där vi fördelar makt och resurser rättvist.

För att uppnå målen i Agenda 2030 krävs det att frågan om SRHR kommer högre upp på dagordningen även i biståndsbudgeten. Redan i mitt förra anförande lyfte jag fram skattesänkningarna för de rika, som spår på ojämlikheterna och som till viss del betalas genom att det görs avräkningar på biståndet. Men det är inte det enda som regeringen gör för att öka ojämlikheten. Dessutom har vi städbidraget för de rika, som kostar Sverige närmare 6 miljarder kronor. Och som om det inte räcker att pengarna till bidrag till de rika, som inte vill betala vad det faktiskt kostar att få hemmet eller poolen städad, tas från Sveriges välfärd tas det alltså även pengar från biståndet i form av avräkningar.

Jag har mycket svårt att se hur det blir bättre för kvinnor och flickor i världen genom att regeringen täcker upp för det som man ger till de rika genom avräkningar på biståndsbudgeten.

I sitt svar säger statsrådet Eriksson att biståndet till SRHR har ökat i faktiska tal, och det är helt riktigt. Men det är för att bni i Sverige har ökat, inte för att statsrådet har prioriterat SRHR högre och därmed höjt andelen. Den har, som sagt, under en längre tid legat på strax under 7 procent av biståndet, och det inkluderar biståndet till multilaterala organisationer. Detta sker trots att behoven nu ökar när nationalistiska och högerpopulistiska krafter vinner mark och utmanar rätten till alla människors egen sexualitet och identitet. Se bara på Polen, som utreder ett lagförslag som förbjuder sexualundervisning i skolan, på Italien, där 70 procent av gynekologerna vägrar att utföra aborter av så kallade samvetsskäl, och på Mexiko, där i genomsnitt tio kvinnor mördas varje dag.

Samtidigt ser vi hur de krafter som motarbetar aborträtten är aktiva i många fattiga länder och flyttar fram sina positioner. Ett exempel är Trumps beslut att återinföra den så kallade munkavlerregeln som hindrar USA från att finansiera organisationer som arbetar för aborträtten.

Innan statsrådet Eriksson svarar att de organisationer som arbetar med SRHR och får bistånd från Sverige nog är tacksamma för det de får och för att Sverige i vackra tal står upp för SRHR vill jag ändå påminna om de

Prot. 2019/20:84

10 mars

Svar på
interpellationer

närmare 12 miljarder kronor som Sverige lägger på att gynna de rika och som i stället hade kunnat gå till att få ett samhälle som är till för alla – inte bara för de rikaste.

Anf. 30 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Enligt den organisation som gör utvärderingar av biståndet, OECD-Dac, är Sverige ledande i världen när det gäller den feministiska utrikespolitiken och jämställdhetspolitiken över huvud taget. Vi har fått mycket beröm från OECD-Dac. Jag tycker också att man kan ta åt sig av att flera andra länder nu följer i de spår och den väg som Sverige har stakat ut när det gäller jämställdheten.

En annan intressant sak som jag fick vara med om under förra året var att just den amerikanska regimen och presidenten, som driver en aktiv kamp mot kvinnors jämställdhet och SRHR-frågorna, inför mötet i Nairobi som vi hade i höstas försökte samla så många länder i världen som möjligt mot denna aktiva frigörelsefråga för kvinnor och unga flickor. Men de misslyckades kapitalt. Vi hade en stor majoritet på vår sida. Vi lyckades tillsammans med de nordiska länderna och en majoritet av världens länder stå fast vid en mer radikal politik än den som USA tillsammans med Vattikanten och några länder till försökte få till i världen.

Det arbete som Sverige har gjort här har varit mycket viktigt och har haft stor betydelse för utvecklingen inom detta område. Att vi ökar stödet till SRHR, sexuella fri- och rättigheter för unga kvinnor och flickor, är någonting som inte sker automatiskt. Det är en felaktig bild som interpellanten har här. Det sker inte automatiskt för att vi har en bni som ökar, utan det sker genom beslut varje år inom alla dessa områden då vi gör ytterligare satsningar. Det är inte någon helt självklar och lätt sak att fortsätta prioritera i fråga om detta när vi ser att antalet flyktingar i världen ökar och att klimatfrågorna växer och kräver mycket mer resurser än tidigare. Det finns i dag en hård konkurrens om dessa pengar. Det är inte så att vi har en uppsjö av pengar som vi kan fördela hur som helst. Särskilt i takt med att den svenska kronan har minskat i värde har detta blivit en svårare uppgift än tidigare att prioritera. Men jag och Sveriges regering fortsätter att prioritera jämställdhetsfrågan högt.

När vi nu gör en demokratisatsning under denna mandatperiod följer den feministiska utrikespolitiken med och är en central och viktig del av den demokratisatsning som vi gör när det gäller biståndet och utrikespolitiken i hela världen.

Anf. 31 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Att vi är ledande innebär inte att vi ska göra avräkningar för att bekosta skattelättnader och stödbidrag för de rika.

Det är riktigt att vi är duktiga på bistånd, och vi ska fortsätta vara det. Men vi kan vara ännu bättre. Vi kan skippa att göra avdrag på biståndet för att täppa igen hålen på grund av de skattesänkningar som har genomförts.

Additionellt klimatbistånd är ett annat bra exempel på sådant som vi skulle kunna använda de pengar till som regeringen slänger ut på skattesänkningar och RUT-bidrag till de rika. Klimatbiståndet skulle faktiskt kunna ges additionellt helt utan avräkningar för flyktingmottagande. Detta ställde jag en fråga om redan för några veckor sedan. Då svarade statsrådet

Eriksson att de miljöorganisationer som får svenskt bistånd nog är väldigt tacksamma och glada för det. Men jag vågar påstå att de skulle vara ännu gladare om de vetat att de pengar som de får var additionella och inte tas från bistånd som skulle kunna gå till ojämlikhetsbekämpning. Det var det som var syftet med Parisagendan, att bistånd till klimatet skulle vara additionellt så att vi inte skulle tappa styrfart i allt annat nödvändigt bistånd.

Fru talman! Vi kan efter den här debatten konstatera att regeringens och dess samarbetspartiers fagra ord om att vilja leva upp till Agenda 2030 inte är helt uppriktiga. Om de verkligen menade att de ville få bukt med ojämlikheten skulle de nämligen inte ta bort värnskatten och införa RUT-bidrag som leder till att ojämlikheten blir ännu större – inte bara i Sverige utan i hela världen. Då skulle regeringen i stället verka för sjysta och jämlikhetsskapande handelsavtal, för att stoppa skatteflykten och för mer rättvisa globala skatteregler.

Om regeringen ville ha ett samhälle för alla och inte bara för de rika skulle de sluta med de osmakliga biståndsavräkningarna för flyktingmottagande, verka för att OECD och Dac såg över reglerna och se till att bistånd gick dit det verkligen behövs.

Anf. 32 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag kan berätta för Yasmine Posio att vi har ökat biståndet kraftigt sedan Parisavtalet kom till. Det gör att vi kan göra ökade satsningar på klimatområdet men också på jämställdhet utan att det dras från andra saker.

Som jag sa finns det dock begränsningar när det gäller hur stort biståndet kan vara. Det finns också stora områden som behöver hjälpas ekonomiskt, och stora behov ute i världen. Ibland kan man ju känna en avundsjuka mot Vänsterpartiet, som liksom vikingarna i Valhall har en grisen Särimmer som gång på gång kan väckas till en ny dag och användas för att finansiera nya saker och som aldrig tycks ta slut. Det skulle jag också gärna vilja ha.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:338 om villkorat bistånd till fler länder

Anf. 33 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Lars Adaktusson har frågat mig om jag är beredd att verka för att villkora biståndet till fler stater än Tanzania och i så fall vilka. Han frågar också om jag avser att regeringen ska ställa sig bakom kravet på att frysa Sveriges bistånd till den palestinska myndigheten via Unrwa samt om jag är beredd att ställa samma krav på demokrati och mänskliga rättigheter gentemot palestinska områden som man nu gör gentemot Tanzania.

Regeringen har agerat på den tydliga tillbakagång vad gäller demokrati och respekt för mänskliga rättigheter som sker i Tanzania. Vi har beslutat om en ny strategi för utvecklingssamarbetet som innebär ett mer begränsat samarbete med tanzaniska staten. Vi stärker samtidigt vårt samarbete med det civila samhället, multilaterala organisationer och privata aktörer. På så

sätt kan vi göra störst skillnad för de mest utsatta och främja arbetet för ökad demokrati och mänskliga rättigheter i landet.

Vid en negativ utveckling vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i ett av våra samarbetsländer är utgångspunkten att stödet till staten ska minska. Det är samtidigt viktigt att fortsätta stödja de krafter i landet, var de än finns, som bedöms ha viljan och förmågan att bidra till ökad demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Sverige ska stå upp för demokratiska principer, särskilt när de utmanas. Det övergripande målet för Sveriges bistånd till Palestina är att bidra till en hållbar tvåstatslösning som möjliggör för Israel och Palestina att leva sida vid sida i fredlig samexistens.

Regeringen har förklarat detta många gånger, men jag upprepar det gärna igen: Sverige ger inget budgetstöd till den palestinska myndigheten. Sverige ger inget bistånd till den palestinska myndigheten via Unrwa. Inte heller Unrwa ger något bistånd till den palestinska myndigheten. Unrwa är alltså ett FN-organ som ger humanitärt bistånd till Palestinaflyktingar. Det ägnas huvudsakligen åt skolgång, hälsovård och akut nödhjälp, och dess verksamhet spelar en viktig roll för stabiliteten i regionen. Det humanitära biståndet utgår från humanitära behov och humanitära principer. Regeringen avser att fortsätta att stödja Unrwa.

Anf. 34 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka bistandsministern för svaret. Kristdemokraterna välkomnar och har länge efterlyst just tydliga krav på demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet. När det gäller Tanzania är det uppenbart att regimen där inte lever upp till dessa krav och inte heller bryr sig om den kritik som har framförts.

Peter Eriksson säger nu att vid en negativ utveckling vad gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer är utgångspunkten att stödet till staten ska minska. Det låter utmärkt, men är det så regeringen agerar till exempel i palestinska områden?

Fru talman! Det går att upprepa hur många gånger som helst att Sverige inte ger något budgetstöd till palestinska myndigheten. Det är att svara på en fråga som inte har ställts – ett påstående som inte har gjorts. Det är inte det vi diskuterar här, utan det vi diskuterar är att den rödgröna regeringen år efter år pumpar in bistånd i ett system som är dysfunktionellt och icke-demokratiskt.

I en landsstrategi från hösten 2014 skriver regeringen att de svenska insatserna i palestinska områden förväntas leda till mer transparenta och demokratiskt styrda offentliga institutioner, stärkt yttrandefrihet och stärkt åtnjutande av mänskliga rättigheter för kvinnor och barn. Samtidigt vet vi hur verkligheten ser ut, Peter Eriksson: Fria val lyser med sin frånvaro, och regimen berikar sig på folkets bekostnad och sprider antisemitism. Terrordömda som mördat civila israeler belönas – avlönas – av palestinska myndigheten.

Irak är ett annat exempel där biståndet måste villkoras. I området kring Ninevesläppen pågår just nu en av centralregeringen i Bagdad sanktionerad etnisk rensning av den kristna ursprungsbefolkningen – assyrier/syrianer och kaldéer. Trots att Islamiska staten militärt har slagits tillbaka sprids föreställningen att kristna ska betraktas som otrogna. I och omkring Nineve genomförs det som kallas en demografisk förändring – muslimska

familjer flyttar in där kristna familjer tvingats flytta ut. Utan att de styrande i Bagdad lyfter ett finger pågår trakasserier av kristna grupper från den ökända Iranstödda milisstyrkan Hashd al-Shaabi.

Enligt regeringens landsstrategi för Irak ska biståndet bidra till ett fredligt samhälle, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet. Detta är inte ens i närheten av att uppfyllas.

Fru talman! Villkorat svenskt bistånd är nödvändigt, till exempel i de fall jag just har nämnt. I båda fallen handlar det om mottagare av miljardstöd och ett korrumperat politiskt ledarskap som medvetet trotsar grundläggande krav på demokratisk utveckling. Så, Peter Eriksson – varför inte ställa samma krav på palestinska områden och Irak som på Tanzania? Varför låta grava kränkningar av mänskliga rättigheter passera i palestinska områden och i Irak när det inte får passera i Tanzania?

Anf. 35 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Lars Adaktusson gör jämförelser som inte är riktigt rimliga att göra.

Först och främst: Som jag ser det ställer vi inte upp några villkor, men vi ställer krav. Det är inte ett villkorat bistånd i den meningen, men vi ställer krav på de länder – och på regeringarna i de länder – som vi har ett samarbete med.

Biståndet till allt fler länder går dock inte *till* länderna utan verkar i länderna. Det går till organisationer och människor som finns i civilsamhället och som verkar för demokrati och kan arbeta trots en ibland väldigt svår situation i ett krympande demokratiskt utrymme. Det är tyvärr en utveckling som vi ser i många länder; jag tror inte att vi ska tro att vi med biståndet klarar att vända utvecklingen i hela världen. Tyvärr är detta med ett krympande demokratiskt utrymme en trend vi har sett i många länder i världen.

Men i länder där utvecklingen går åt fel håll ska vi ha ett minskat samarbete med staten eller regeringen. Det är detta vi nu har gjort i Tanzania, och vi kommer att göra det i fler länder allteftersom vi förändrar strategierna och byter ut och förnyar dem när de går ut.

Så gör vi också när det gäller den palestinska myndigheten. Som jag sa har vi inte ett samarbete direkt med den palestinska myndigheten. Den stora summan handlar om den FN-organisation som verkar när det gäller sjukvård och skolor, inte bara i de områden som den palestinska myndigheten har viss rådgivning över utan också i länderna runt omkring, som Libanon och Jordanien. I stor utsträckning handlar det om palestinska flyktingar och om de barn som går i skolan och som får hälsovård i till exempel Jordanien eller Libanon. Det tycker jag att vi måste komma ihåg när vi för denna diskussion.

Dessutom har vi en väldigt besvärlig situation – det måste man inse – och en väldigt polariserad situation när det gäller relationerna mellan Israel och Palestina, som kanske är värre än på många andra håll runt om i världen.

Det gör ju inte situationen enklare att det dessutom finns områden som Gaza, som den palestinska myndigheten inte har kontroll över. Där är det i stället Hamas som styr, och 1 miljon människor befinner sig i en situation där inte ens vi från svenskt håll har fullt tillträde till området. Det är väldigt svårt att över huvud taget kunna följa detta och göra bra utvärderingar på

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

grund av de hinder som Israel ställer upp, som begränsar tillträdet till området för svenska myndigheter, för den svenska ambassaden och för svenska biståndsarbetare.

Som jag började med att säga följer vi samma grundidé när det gäller Palestina som vi gör i Tanzania. Det kommer vi med all säkerhet att göra också när vi snart ser över biståndet till Irak och en rad andra länder där vi ser stora problem med en krympande demokratisk utveckling och minskad tillgång till mänskliga rättigheter för människor.

Anf. 36 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Det vi just hörde bidrar tyvärr inte direkt till klarhet vad gäller regeringens utvecklingspolitik. Det biståndsministern säger är att tillbakagången när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter i palestinska områden och i Irak inte motiverar någon förändring av det svenska stödet. Samtidigt skär Peter Eriksson ned biståndet till Tanzania av just det skälet.

Detta går inte ihop. Det är inkonsekvent. Det undergräver också det som Peter Eriksson sa i sitt inledande anförande, nämligen att utgångspunkten är att det svenska stödet ska minska vid en negativ utveckling. Detta är inte alls utgångspunkten – i dessa fall är utgångspunkten att se mellan fingrarna med de kränkningar av mänskliga rättigheter som pågår. Kraven på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter gäller i dag inte alla mottagare av svenskt bistånd.

Fru talman! I jämförelse med andra OECD-länder har Sverige ett generöst bistånd. Enprocentsmålet leder innevarande år till att det totala biståndsanslaget i statens budget uppgår till nästan 50 miljarder kronor.

Kristdemokraterna välkomnar detta. I en tid av ökande motsättningar, brutala inbördeskrig och en historiskt allvarlig flyktingsituation är ett bistånd på dagens nivå inte bara försvarbart utan nödvändigt. Fungerande bistånd bidrar till minskad fattigdom och skapar förutsättningar för fredlig utveckling. Dessutom är biståndspolitikerna i sig en viktig parameter och en riktningsskivare för upprätthållandet av solidaritet och människovärde i vårt samhälle.

Samtidigt vet både Peter Eriksson och jag att stödet för svenskt bistånd och för enprocentsmålet sviktar i dag. I december publicerade Sida en opinionsundersökning som visade att biståndsviljan sjunker och att den sjunker kraftigt – över 37 procent av de tillfrågade ansåg att biståndet bör minska eller slopas helt. Motsvarande siffra 2018 var 27 procent.

Fru talman! Sveriges bistånd fyller en viktig funktion; det är ingen tvekan om det. Men utan tydliga resultat vad gäller just demokrati och mänskliga rättigheter går det inte att på sikt upprätthålla allmänhetens biståndsvilja. Om inte svenska skattebetalare ser att biståndet går till de svagaste och till de mest utsatta grupperna undergrävs förtroendet för biståndspolitikerna. Det är detta som står på spel i denna diskussion.

Skattefinansierat miljardstöd som direkt eller indirekt bidrar till att hålla auktoritära regimer under armarna är kontraproduktivt. Det skadar förtroendet och minskar biståndsviljan. Är vi överens om detta, Peter Eriksson?

Anf. 37 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tycker att vi verkar vara överens om väldigt mycket i detta. Vi verkar vara överens om att den skärpning som regeringen nu genomför när det gäller biståndet och synen på demokrati är bra och om att detta är en riktig inriktning.

När det demokratiska utrymmet för människor minskar – när det sker en tillbakagång – ska vi också minska samarbetet med staten. Jag tror att vi är överens även om detta, men min känsla är att herr Adaktusson inte riktigt lyssnar fullt ut på vad jag säger utan väljer halva meningarna. Det finns en särskild aversion och problematik när det gäller Palestina och relationen mellan Israel och Palestina som gör att denna diskussion, som jag ser det, förs på ett felaktigt sätt.

Jag vill samtidigt säga till Lars Adaktusson att jag tycker att han och Kristdemokraterna förtjänar respekt för att de står upp för enprocentsmålet. Jag tycker att detta är starkt och viktigt i det läge som vi nu har, där flera partier attackerar biståndet och bedriver en kampanj mot enprocentsmålet och mot att vi ska fortsätta att ha ett starkt internationellt solidaritetsarbete. Jag tycker att det är väldigt viktigt. Jag vill tacka Lars Adaktusson för detta engagemang, som jag tycker stärker det arbete som vi bedriver från regeringens sida och som jag försöker att bedriva också i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

Jag är också mycket bekymrad över utvecklingen på Nineveslätten i Irak och i en rad andra områden där etniska grupper och religiösa minoriteter hamnar i en utsatt position från olika håll. Jag tycker att vi måste göra allt vi kan för att bidra till att få en lösning och för att ge stöd och hjälp till de grupper som i dag är mycket utsatta, såväl i Mellanöstern som i andra delar av världen där samma eller motsvarande saker pågår.

Jag tror inte att skillnaderna mellan mig och Lars Adaktusson egentligen är så stora i denna fråga. Det kanske finns en särskild problematik när det gäller frågan om Palestina och Israel, vilket man måste ha en viss förståelse för. Detta berör djupa känslor och viktiga saker, och det påverkar hur man ser på denna utveckling.

Jag tycker dock att det finns en stark problematik också på den israeliska sidan, där vi i dag har en högerregim som utan att blinka kan säga att man vill annektera hela områden som i dag lyder under den palestinska myndigheten och som är under palestinsk kontroll. Detta kan man göra utan några som helst problem i världssamfundet.

Anf. 38 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Israel har ingen högerregim. Israel är en demokrati och har en folkvald regering.

När det gäller den israelisk-palestinska konflikten trodde jag inte att det skulle behöva sägas, men jag säger det ändå: Det är självklart att vi ska hjälpa och stödja det palestinska folket. Det handlar om människor som har plågats och farit illa under oerhört lång tid på grund av politiskt vanstyre, maktmissbruk, korruption och allting annat. Det är vi överens om, Peter Eriksson.

Det vi inte är överens om är detta med vikten av att ställa krav och vidta åtgärder i utvecklingspolitiken. I stället för tydlighet när det gäller demokratikraven och respekten för mänskliga rättigheter ser vi att det är inkonsekvens som präglar biståndspolitik. Fallet Tanzania är inte regel;

Prot. 2019/20:84

10 mars

Svar på
interpellationer

det är ett undantag. År efter år har auktoritära regimer kunnat förtrycka sin befolkning, fängsla oppositionella och begränsa yttrandefriheten med bibehållit svenskt bistånd.

Fru talman! Kristdemokraterna kommer inte att medverka till detta. För de utsattas skull, men även för biståndsviljan och tilltron till svensk biståndspolitik, är det nödvändigt att reagera och agera mot de regimer som undergräver demokrati och människovärde. Att inte agera, Peter Eriksson, är att ta på sig ett stort ansvar, framför allt i en tid när allt fler ifrågasätter enprocentsmålet och ett generöst svenskt bistånd.

Tack för debatten!

Anf. 39 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Sedan jag tillträdde den här posten har vi skärpt regelverket. Vi kommer inte att fortsätta som det var tidigare. Vi kommer att ställa högre krav när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter på de länder och regeringar som vi samarbetar med eller där vi verkar. Det är en skillnad mot tidigare. Jag ställer högre krav. Det är därför vi diskuterar frågan om Tanzania som ett exempel. Jag menar att vi går i den riktningen också i andra länder.

När det gäller Palestina och den palestinska myndigheten förstår jag dock inte riktigt fullt ut vad Lars Adaktusson menar. Är det så att vi ska dra undan det stöd vi ger till FN-organisationen så att vi måste stänga skolor för palestinska barn? Är det vad Lars Adaktusson menar? Jag har annars väldigt svårt att se vad det är som vi ska ändra. Vi ger nämligen inget bistånd till den palestinska myndigheten. Vi ger det till organisationer och människor som verkar för demokrati, för ökad yttrandefrihet och för större möjligheter att fungera i det palestinska området.

Jag tror därför att det egentligen inte är så stor skillnad i vad vi vill och tycker i den här frågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2019/20:348 om Sveriges arkivpolitik

Anf. 40 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Aron Emilsson har frågat mig om jag i ljuset av Arkivutredningens betänkande är beredd att ta strid i budgetprocessen för att förstärka anslagen till dels Riksarkivets behov, dels den samlade arkivsektorns behov. Han har vidare frågat hur jag ser på den bristande tillgängligheten till vårt kollektiva minne och vilka åtgärder jag ämnar vidta för att säkra tillgängligheten till arkiven. Aron Emilsson har också frågat mig om jag kommer att se till att enskilda arkivbildare får ett erkännande som kulturarvsinstitutioner och ge dessa institutioner det stöd de behöver, och slutligen hur jag kommer att säkerställa att godtycklig gallring undviks i arkiv med sämre tillgång till expertkunskap.

Regeringen har tagit emot Arkivutredningens betänkande, och planen är att bereda det på sedvanligt sätt med en remittering som grund för eventuella ställningstaganden till utredningens förslag och bedömningar. Jag avser inte att föregripa den processen.

Jag är fullt informerad om Riksarkivets ekonomiska situation och har en nära dialog med myndigheten om dess arbete med att hantera denna utmanande situation.

Jag vill dock kommentera några saker. Jag delar inte Aron Emilssons syn att det råder en bristande tillgänglighet till det kollektiva minnet. I princip alla arkivhandlingar som förvaltas av Riksarkivet är tillgängliga för den som önskar, såväl på plats vid någon forskarsal som via den digitala forskarsalen eller på särskild förfrågan. Tillgängligheten har de senaste åren ökat sedan regeringen möjliggjorde att abonnemangsavgiften till Riksarkivets digitala forskarsal togs bort 2018. Tillgängligheten vid övriga arkivinstitutioner svarar respektive huvudman för.

Enskilda arkiv betraktas redan som kulturarvsinstitutioner och kan som sådana få statligt bidrag via Riksarkivet eller via kultursamverkansmodellen. Riksarkivet får utöver sitt uppdrag att stödja statliga och kommunala arkiv även ge råd till enskilda i arkivfrågor. Riksarkivets vägledning- ar, bland annat om informationsvärdering och gallring, finns publicerade på webbplatsen och är fria att användas av vem som helst. Riksarkivet erbjuder även kurser för enskilda arkivbildare.

Arkiven tillhandahåller rika historiska källor som är öppna för alla. Dessa informationsresurser används i myndighetsutövning, av forskning- en och av en intresserad allmänhet. Arkiven är navet i det gemensamma kulturarvet. Min ambition är att med Arkivutredningens betänkande *Härifrån till evigheten* som utgångspunkt ge dem en stark grund att stå på, en lång tid framöver.

Anf. 41 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar kulturministern för svaret. Det är alltför sällan vi debatterar vårt kollektiva minne i denna kammare.

Arkiven rymmer och utgör, som vi alla vet, en stor del av vårt samlade kulturarv och berättelsen om Sverige. Riksarkivet var en del av grundsten- arna i statsbygget när Axel Oxenstierna för 400 år sedan grundade arkivet. Genom arkiven kan både forskare och allmänt historieintresserade med- borgare ta reda på mer om sin egen historia, sitt eget arv och sin egen miljö.

Tillgängligheten till våra arkiv är en tillgänglighet till en del av vår samlade kunskap om vad som försiggått i vårt land. Arkiven fyller en vik- tig funktion för allt från våra diplomatiska kontakter till vår förståelse av hur livet var för en vanlig medborgare under andra tidsepoker än vår egen samtida.

För inte så många år sedan var jag själv tillsammans med Hushållnings- sällskapet, Riksantikvarieämbetet och dåvarande Västarvet involverad i att gemensamt lotsa lantbrukare, näringsidkare och kommuner som ville dra nytta av företagsarkiv, enskilda arkiv, historiska kartor och den lokala plat- sens historia för att stärka besöksnäringen eller öka kännedomen i lokal- samhället om vad som finns på platsen.

Enligt historieforskare som har hört av sig till kulturutskottet har till- gängligheten framför allt till stora mängder handlingar som är intressanta för historieforskningen minskat avsevärt. Arkivutredningen slår också fast, som jag understryker i interpellationen, att bristen på resurser i grun- den är ett större problem än både organisation och lagstiftning på området.

Avser ministern att ta avstamp i detta faktum och inleda en verkligt fruktbar dialog med Riksarkivet om myndighetens ekonomiska situation?

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

Och oavsett det, gör det tillstånd som ändå med all tydlighet råder att resurser kommer att tillskjutas framgent?

Fru talman! Riksarkivets verksamhet har på grund av sin natur stigande kostnader allteftersom arkiven växer. Samtidigt har arkiven genom åren ålagts nya uppgifter. Bland annat fick inte myndigheten ytterligare medel för att hantera det ökade ansvaret för tillsyn av andra organ än myndigheter som har allmänna handlingar. Den senaste tiden har vi också sett hur Riksarkivet som central arkivmyndighet kraftigt minskar sin personalstyrka.

Sverigedemokraterna var först ut, när man ålade myndigheten nya arbetsuppgifter, att påtala orimligheten i att man inte samtidigt räknade upp medel och tillsköt nödvändiga resurser. Den uppkomna situationen, det vill säga att myndigheten har ohållbara ekonomiska förutsättningar att klara sitt uppdrag, är märklig om regeringen menar att man handlat ansvarsfullt. Situationen är därför pinsam för regeringen, skulle jag vilja påstå.

Av vilka skäl tillät ministern den rådande situationen att uppkomma? Och varför sker viss hantering först nu när krisen är ett faktum?

Arkivutredningen pekar vidare på ett antal konkreta förslag som skulle kunna stärka inte minst de mindre, enskilda arkivinstitutioner och arkivbildare som vi så sällan talar om, genom arkivcentrumlösningar och genom att förstärka deras status i arkivlag och liknande. I flera av de här frågorna saknar jag fortfarande regeringens svar.

Anf. 42 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill först tacka för att Aron Emilsson här i riksdagen lyfter upp frågan om våra arkiv. När jag tog emot Arkivutredningens betänkande var det en väldigt tjock lunta jag fick, och det visar på hur viktigt och relevant det är att vi har en fungerande arkivverksamhet i Sverige, att det finns många olika saker att belysa och att detta är en väldigt central verksamhet. Jag tycker att Aron Emilsson inledningsvis väldigt väl beskriver vikten av vårt gemensamma kulturarv, alltså arkivens funktion som vårt gemensamma kulturarv för forskningen, journalistiken, medborgarna, identiteten och besöksnäringen. Det tackar jag för.

Jag är medveten om att Riksarkivet har en ekonomiskt utmanande situation, och jag för självklart en löpande och nära dialog med Riksarkivet om detta. Det är två delar det handlar om som jag vill lyfta fram.

Den ena delen är att vi vet att Riksarkivet har strukturella ekonomiska utmaningar. Det var också ett av skälen till att regeringen med en miljöpartist som kulturminister tillsatte Arkivutredningen 2017 vars betänkande jag har tagit emot och som vi nu bereder. Vi hade den insikten och behövde få fram alla de förslag som nu ligger på bordet. Det är precis som Aron Emilsson säger att man lägger fram många olika typer av förslag både på ekonomiska förstärkningar och på olika typer av projekt och uppdrag och skärpningar av lagstiftning som ska ge arkiven bättre förutsättningar.

Vi kommer i närtid att skicka ut Arkivutredningens betänkande på remiss. Det är ett väldigt gediget arbete som har gjorts i utredningen, men jag ser fram emot att också få ta emot remissinstansernas synpunkter, inte minst på de enskilda förslagen. Jag ser fram emot det arbetet.

Den andra delen är att Riksarkivet har en särskilt utmanande ekonomisk situation i år. Riksdagsledamoten Aron Emilsson känner väl till att det kommer sig av en planerad flytt av Krigsarkivet som enligt min bedömning hade fungerat väl ekonomiskt om det inte hade sammanfallit med

den så kallade Deponadomen från kammarrätten 2018 som ledde till minskningen av beställningar till verksamheten i Fränsta. Det skapade en osäkerhet för förutsättningarna för myndigheten att kunna utnyttja den verksamheten. Det ledde till att man på Riksarkivet blev tvungen att hantera det.

Vad jag förstår ska detta inte vara ett problem längre, men det har lett till en tuff ekonomisk situation. Jag har stort förtroende för hur Riksarkivet hanterar detta nu i år.

Här vill jag säga att regeringen har agerat. År 2018 gav vi Riksarkivet ett större ekonomiskt utrymme genom att de fick en utökad anslagskredit. Men regeringen är medveten om att det är en utmanande ekonomisk situation.

Jag kan inte föregripa några budgetprocesser här, men jag vill återigen lyfta fram att arkiven har en helt central funktion för vårt samhälle. Därför ska vi nu självklart med största allvar och seriositet beakta alla de förslag som Arkivutredningen har lagt fram.

Anf. 43 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Jag noterar att kulturministern har ett engagemang för de här frågorna, och därför noterar jag också med viss förvåning att hon inte väljer att ytterligare kommentera just hur man ser på behovet ute i landet. Den ena delen är som sagt Riksarkivet som central arkivmyndighet och nationellt ansvarig expertmyndighet, men den andra delen, som också Arkivutredningen pekar på, är det stora behov som finns av att stärka statusen för enskilda arkivbildare ute i Sverige. De är i behov av både rådgivning och resurser för att minska godtycklig gallring och liknande.

Det är lätt att tolka den uppkomna situationen som antingen ett ointresse eller en bortprioritering av myndighetens verksamhet från regeringens sida. Då är frågan om det handlar om långsiktigt medvetna prioriteringar av kulturarvets former, som vi ser nonchaleras och underfinansieras i hög grad i debatt efter debatt, eller om man bara har varit sen på bollen. Regeringen har inte säkrat Riksarkivets ekonomiska situation i ett tidigare skede, vilket man hade kunnat göra.

Riksarkivets öppettider har, bara som ett exempel, sedan årsskiftet gått ned från 39 timmar i veckan till 30 timmar i veckan. Det är en tydlig signal om att det finns en försämring i tillgängligheten som också påverkar historieforskningen och den breda bilden av tillgängligheten totalt.

Som kulturministern hänvisar till i interpellationssvaret har avgiften mycket riktigt tagits bort för tillgång till den digitala forskarsalen. Givetvis innebär det en viss förbättring i tillgänglighet. Samtidigt ska man nämna att det enbart är 5 procent av det analoga materialet som finns i den digitala forskarsalen. Den faktiska fysiska tillgängligheten är således fortfarande avgörande för den totala tillgängligheten, som går i rakt motsatt riktning.

Vidare behöver den digitala forskarsalen utvidgas. Det vet man. Det rör sig, återigen, om en resursfråga. Ämnar man tillföra medel för att skynka på digitaliseringen, som är så mycket större i sig, så att den totala digitala tillgängligheten ökar när den fysiska tillgängligheten begränsas så att det ena möter upp det andra?

Så till den fråga som Arkivutredningen påvisar är det stora behovet i nuläget, alltså resurser – kronor och ören. Jag förstår att man inte helt kan föregripa budgetprocessen, men jag undrar ändå om kulturministern från

Prot. 2019/20:84
10 mars

Svar på
interpellationer

sitt perspektiv i budgetförhandlingar ämnar lägga in vikten av att tillföra ekonomiska medel så att den här fysiska tillgängligheten kan upprätthållas fram till att merparten av det analoga materialet är digitaliserat. Vi vet att det är ett omfattande arbete som kan och kommer att ta år, men det kan ta olika lång tid beroende på hur starka politiska och ekonomiska incitament man lägger kraft på från politiken.

Anf. 44 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag börjar med tillgängligheten. Det är klart att det är beklagligt att det blev en tillfällig begränsning av öppettiderna i forskarsalarna. Man införde den begränsningen med anledning av den ekonomiska situation som har uppstått i år på grund av de omständigheter som jag nämnde i mitt förra anförande. Jag har tagit emot skrivelser från olika aktörer, forskare, och jag tar självklart den här situationen på allvar.

Jag vet att Riksarkivet målmedvetet arbetar med att öka tillgängligheten. I den här situationen där man har en begränsad öppettid i salarna vill jag säga att vi har kompetent och duktig personal på Riksarkivet som gör sitt yttersta för att det inte ska innebära sämre service i den här ekonomiskt ansträngda situationen.

Sedan kan jag också återkomma till utredningen. Som jag sa i mitt första svar vill jag inte föregripa den, men jag kan konstatera, precis som Aron Emilsson säger, att utredningen lämnar flera förslag om att främja tillgängligheten till arkivmaterial, till exempel att det ska framgå i lagen att arkivmyndigheterna och de enskilda arkiv som får statsbidrag ska tillgängliggöra arkiven och främja användningen av dem. Den typen av signaler blir väldigt viktiga för helhetsarbetet.

Man lyfter också fram i utredningen att Riksarkivet ska få i uppdrag att ansvara för ett nationellt arkivinformationssystem. Den satsningen har man budgetsatt. Utredningen lyfter fram värdet av massdigitalisering och föreslår också uppdrag till detta.

När vi tar Arkivutredningen vidare och allt det här summeras är tillgängligheten såklart en av de bärande delarna. Syftet med att vi har våra arkiv är ju inte att de ska ligga otillgängliga någonstans och inte användas utan att de ska finnas tillgängliga av alla de skäl som har lyfts fram här i debatten.

Jag vill också säga någonting om de enskilda arkiven så att det inte framstår som att jag inte ser den frågan. Tvärtom var också ett av de uppdrag som skickades till Arkivutredningen redan i kommittédirektivet att titta på de enskilda arkivens förutsättningar. Det byggde såklart på dåvarande regerings övertygelse, vilken jag delar till 100 procent, och engagemang när det gäller att de enskilda arkiven är helt centrala. Det är allt från föreningsarkiv till företagens arkiv – olika enskilda arkivinstitutioner som är viktiga just för att vi ska få en allsidig historiebeteckning.

Riksdagsledamoten nämnde att det handlar om arkiv från hela landet, och det är klart att det perspektivet är viktigt. De här enskilda arkiven behöver rimliga förutsättningar för sin verksamhet.

Jag nämnde att Riksarkivet redan i dag ger vägledning, men här föreslår utredningen ett antal främjandeinsatser och föreslår att de enskilda arkivens betydelse för kulturarvet förtydligas: att arkiven, även de enskilda arkiven, är en del av kulturarvet. Det föreslås lagskrivningar kring det. Jag vet att det var ett starkt önskemål från de enskilda arkiven.

Jag vill poängtera igen att jag ser de enskilda arkiven som en självklar del av vårt kulturarv. De får redan i dag stöd via till exempel kultursamverkansmodellen. Men det finns såklart stora poänger med att tydliggöra detta i arkivlagen. Men det ska som sagt beredas nu.

Man föreslår också ett antal särskilda stöd och satsningar för att stimulera tillkomsten av nya arkivcentrum. Det gäller även lösningar för hur Riksarkivets uppdrag att ge råd, stöd och vägledning ska förtydligas. Dess roll som expertmyndighet betonas därmed i ännu högre grad.

Jag ska säga att Arkivutredningens betänkande redan har skickats ut på remiss, så att det inte råder någon förvirring kring det. Sista datum för att svara är den 1 juni 2020. Jag ser fram emot att arbeta vidare med den beredningen.

Anf. 45 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Det är glädjande att höra att kulturministern vill ge arkivmyndigheten en stark grund att stå på och att hon ser de enskilda arkivbildarna ute i landet. Jag tror att man behöver signalera från nationell nivå, inte minst signalpolitiskt, att de är sedda, att de blir lyssnade på och att de gör en viktig kulturgärning.

Jag låter det vara osagt om det här beror på ett bryskt uppvaknade när det gäller de förhållanden som allt tydligare gestaltas i vår centrala arkivmyndighet i synnerhet eller på en mognande insikt i frågornas betydelse eller om det är en realpolitisk manöver då man har insett den historiska forskningens och allmänhetens värdesättande av vårt kollektiva minne. Vi vet att tillgängligheten styr forskning, eftersom det är enklare att forska på det material som är lätt tillgängligt. Viktig information riskerar att bli oupptäckt om inte tillgängligheten värnas och ökar. Samtidigt kan regeringen styra forskningen och tillgängligheten till material. Det är naturligtvis något som är främmande i ett land som Sverige.

Fru talman! Jag vill konkludera med följande: Även om respektive huvudman ansvarar för tillgängligheten till arkivinstitutionerna finns det inte minst bildnings- och demokratiskäl, som kulturministern själv brukar tala sig varm för, att främja tillgängligheten till samtliga arkivinstitutioner i landet. Min avslutande fråga blir: Avser ministern att vidta några åtgärder för att säkra och främja samtliga arkivinstitutioners verksamhet i landet och tillgängligheten till dessa?

Tämingen är kastad, och det är regeringens drag.

Anf. 46 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Arkiven är en av de viktigaste hörnstenarna i vår demokrati. De skapar förutsättningar för alla, även forskningen, att ta del av vårt gemensamma, kollektiva minne, både i efterhand och här och nu. Oavsett om det gäller ett intresse för de egna anfäderna eller en vetenskaplig analys av en historisk utveckling angår arkiven oss alla. Det engagemanget samt en insikt om att arkiven är av central betydelse var också anledningar till att regeringen 2017 tillsatte Arkivutredningen.

Vi ska också komma ihåg att digitaliseringen har medfört en stor omställning för våra arkiv. Det är en stor utmaning att ställa om verksamheten, tillgängliggöra och samtidigt ha den analoga verksamheten. Det är också något som Arkivutredningen har tittat på.

Arkivutredningen har nu tagit fram en mängd olika förslag. Det gäller även ekonomiska satsningar för att stärka tillgängligheten, lyfta fram värdet av och ge bättre förutsättningar för de enskilda arkiven med mera.

Jag ser fram emot att följa arbetet under remissrundan och att ta emot synpunkterna. Det har funnits ett starkt engagemang för utredningen runt om i landet. Det gläder mig, eftersom arkiven är så centrala för hela landet.

Mitt och regeringens engagemang för arkivens väl och ve är djupt grundat. Jag ser fram emot att arbeta vidare med detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2019/20:88 Ett förbud mot spridning av bilder från rättegångar

2019/20:92 Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

2019/20:95 Stärkt sekretesskydd för hotade personer och snabbare handläggning av vissa hyrestvister

Skrivelser

2019/20:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2019

2019/20:91 Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer

2019/20:93 Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor

2019/20:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2019

Motion

2019/20:3502 Handlingsplan för att motverka en ny migrationskris av Jimmie Åkesson m.fl. (SD)

Motionen hade lämnats in med åberopande av 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt.

EU-dokument

COM(2020) 65 Vitbok om artificiell intelligens – en EU-strategi för spetskompetens och förtroende

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 mars

2019/20:376 Åtgärder för att minska ojämlikheten i sjukskrivningsprocessen

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:377 Den palestinska myndighetens stöd till terrorister
av *Ludvig Aspling* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2019/20:378 Sveriges och EU:s bistånd till Iran
av *Ludvig Aspling* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

Prot. 2019/20:84
10 mars

den 9 mars

2019/20:379 Hanteringen av skatteärenden
av *Per Åsling* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2019/20:380 Otrygga anställningar
av *Ciczie Weidby* (V)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
2019/20:381 Återetableringen av amfibieregementet i Göteborg
av *David Josefsson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2019/20:382 Elfärjor och energitillgång
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2019/20:383 Situationen på gränsen mellan Grekland och Turkiet
av *Ludvig Aspling* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 mars

2019/20:1046 Försvarsberedningen
av *Roger Richthoff* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2019/20:1047 OECD:s betoning av kärnkraftens betydelse
av *Lotta Olsson* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
2019/20:1048 Utredning om fri hyressättning i nyproduktion
av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2019/20:1049 Blåsarsymfonikernas förutsättningar
av *Roland Utbult* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)
2019/20:1050 Yrkeslegitimation för perfusionister
av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2019/20:1051 Likvärdig skola
av *Jörgen Grubb* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1052 Vattenfall och visselblåsare

av *Birger Lahti* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1053 Rättsväsendets beredskap för coronaviruset

av *Johan Forssell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1054 Systemet med åldersbedömningar

av *Maria Malmer Stenergård* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1055 Tjänstemannaansvaret

av *Betty Malmberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1056 Ökade kostnader på grund av regelkrångel

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1057 Avskaffande av krav på danstillstånd

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1058 Hatbrott mot samer

av *Isak From* (S)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1059 Samverkansgruppen för hälsa och life science

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1060 Torsksituationen i Östersjön

av *Gudrun Brunegård* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

den 9 mars

2019/20:1061 Försenade byggstartsbeslut för viktiga skånska tågprojekt

av *Anders Hansson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1062 Strada – trafik- och olycksstatistik

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1063 Sveriges relation till Israel

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1064 Ambitioner kring svensk cancervård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1065 Handläggningstider för kameraövervakningstillstånd

av *David Josefsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1066 Taiwans deltagande i Världshälsoorganisationens arbete

av *Johan Hultberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 mars

2019/20:491 Brott begångna av djurrättsaktivister
av Kjell-Arne Ottosson (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 9 mars

2019/20:971 Svevia
av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
**2019/20:1006 Regeringens arbete med regelförenkling och regelför-
bättring**
av Lars Hjalmered (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
2019/20:1007 Genomförande av EU-lagstiftning på företagarområdet
av Lars Hjalmered (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.15.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 41 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om frågestund	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning	2
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:330 om hög brottsutsatthet bland företagare och deras anställda	3
Anf. 1 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	3
Anf. 2 DAVID JOSEFSSON (M)	3
Anf. 3 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	4
Anf. 4 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	5
Anf. 5 DAVID JOSEFSSON (M)	6
Anf. 6 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	7
Anf. 7 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	7
Anf. 8 DAVID JOSEFSSON (M)	8
Anf. 9 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	9
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:344 om Postnords upphandling av transporter	9
Anf. 10 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	9
Anf. 11 THOMAS MORELL (SD)	10
Anf. 12 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	10
Anf. 13 THOMAS MORELL (SD)	11
Anf. 14 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	12
Anf. 15 THOMAS MORELL (SD)	13
Anf. 16 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	13
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:360 om regeringens hantering av Postnord	14
Anf. 17 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	14
Anf. 18 LARS HJÄLMERED (M)	14
Anf. 19 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	15
Anf. 20 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	16
Anf. 21 LARS HJÄLMERED (M)	17
Anf. 22 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	18
Anf. 23 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	18
Anf. 24 LARS HJÄLMERED (M)	19
Anf. 25 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	20
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:297 om en biståndspolitik för jämlikhet	20
Anf. 26 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	20
Anf. 27 YASMINE POSIO (V)	21
Anf. 28 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	22
Anf. 29 YASMINE POSIO (V)	23
Anf. 30 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	24
Anf. 31 YASMINE POSIO (V)	24

Anf. 32 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	25	Prot. 2019/20:84
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:338 om villkorat bistånd		10 mars
till fler länder	25	
Anf. 33 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	25	
Anf. 34 LARS ADAKTUSSON (KD)	26	
Anf. 35 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	27	
Anf. 36 LARS ADAKTUSSON (KD)	28	
Anf. 37 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	29	
Anf. 38 LARS ADAKTUSSON (KD)	29	
Anf. 39 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	30	
§ 12 Svar på interpellation 2019/20:348 om Sveriges		
arkivpolitik	30	
Anf. 40 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	30	
Anf. 41 ARON EMILSSON (SD)	31	
Anf. 42 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	32	
Anf. 43 ARON EMILSSON (SD)	33	
Anf. 44 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	34	
Anf. 45 ARON EMILSSON (SD)	35	
Anf. 46 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	35	
§ 13 Bordläggning	36	
§ 14 Anmälan om interpellationer	36	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	37	
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor	39	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.15	39	